

ŠT. 2-3 *75

V tej številki:

- * *Slovenci
v tržaški pokrajini*
- * *Nagrajena novela
Pavleta Zidarja*
- * *Velika noč
v naših domovih*
- * *Antena*

Sped. abb. post. gr. III/70 - Periodico mensile

MLADIKA

IZHAJA DESETKRAT V LETU
1975 LETO XIX. ŠTEV. 2/3

Poštnina plačana v gotovini -
Skupina III/70

K A Z A L O

Jože Peterlin: Življenje zmaguje	22
Pavle Zidar: Vonj nevidnega cveta	22
Vladimir Kos: V predmestni ravnini sneži	26
Marjan Bajc: Nekaj statističnih podatkov o Slovencih v tržaški pokrajini	27
Nada Pertot: Po volitvah	28
Dr. S.: Naraščanje priletne-ga prebivalstva	29
Slovenski poldnevnik	30
Vladimir Kos: Pesmi	31
Za sodobne žene in dekleta	32
Martin Jevnikar: Slovenska zamejska literatura	34
Antena	36
Ocene	39
Socialni kotichek	40

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR:

Marija Besednjak, Martin Breclj, Ivo Jevnikar, Barbara Lapornik, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavc, Franc Mljač, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Jože Peterlin (glavni urednik), Ivo Petkovšek, Ester Sferco, Maks Šah, Drago Štoka, Peter Švagelj, Zora Tavčar in Edvard Žerjal (likovna oprema).

ZUNANJA OPREMA:

Edvard Žerjal

Vsi pisci in uredniki sodelujejo brezplačno

Uredništvo in uprava: 34133
Trst, ul. Donizetti 3, tel. 768189 -
Poduredništvo v Gorici: SKAD

Poštni tekoči račun 11/7019
»Mladika« - Trst

Registrirano na sodišču v Trstu
št. 193

tisk »graphart«, trst, rossetti 14
te efon 77 21 51

pismapisma

Tržaški tednik »Il Meridiano di Trieste« z dne 27. februarja t.l. podaja izjavo nekega predstavnika Kršćanske demokracije, ki je baje dejal, da tukajšnje oblasti delajo nam Slovencem »zlato zadnjo plat« (el da drio de oro), — to pomeni, da nas obsipavajo z denarjem, — zato da v deželnem svetu ne bi govorili slovensko. Prvič, če bi bilo to res, bi bilo zelo slabo spričevalo za KD, socialiste in tiste, ki so na vladi, pa tudi za tiste, ki bi za tako ceno denar prejeli. Drugič, ker vemo, da to ni res, bi bilo prav, če bi deželne oblasti objavile točen seznam, *kdo in koliko* prejme iz javnih sredstev. Tako bi lahko videli, kdo ima zlato — zadnjo plat. R. Ž.

Veselo
veliko noč želita
vsem bralcem,
prijateljem
in sodelavcem

Uredništvo
in uprava

MLADIKE

Novo v tržaških in goriških
slovenskih knjigarnah

Bruna Marija Pertot:

BODI PESEM

Predstavitev knjige v DSI, Donizettijeva ulica 3,
v ponedeljek, 7. aprila, ob 20.15

V naš tiskovni sklad so darovali:

B. Stanta, Medja vas, L. 2.000;
M. Lupinz, Praprotno, 1.700; M. Okorn,
Trst 2.000; M. Čargo, Gorica, 500;
M. Ž., Gorica, 2.500; J. Sussi, Gori-
ca, 3.000; F. Malalan, Trst, 1.000; B.
Kuret, Rojan, 7.000; A. Bak, Trst,
2.000; J. Perčič, Trst, 2.000; J. Mar-
kuža, Gorica, 2.000; A. Kuk, Šempo-
laj, 500; D. Levstik, Opčine, 7.000;
dr. B. Berdon, Trst, 4.500; N. Silvani,
Milje, 2.000; M. Jezernik, Rim, 2.000;
druž. Schart, Nabrežina, 500; S.
Bavdaž, Rim, 1.000; N. N., Devin,
2.000; R. Sfiligoi, Pevma, 1.000; I.

Turk, Trst, 10.000; E. Tomažič, Trst,
2.000; N.N., Rojan, 10.000; druž. Bra-
tina, Gorica, 2.000; M. Mijot, Trst,
1.000; J. Kopač, Kanada, 500; Re-
pinc, Opčine, 7.000; I. Knez, Barkov-
lje, 1.500.

Vsem darovalcem najlepša hvala!

Posamezna številka Mladike stane
300 lir. Celoletna naročnina 3000 lir.
Letna naročnina za Jugoslavijo 60
din. Letna naročnina za druge dr-
žave je 7 US dolarjev ali enakovren
den znesek v tuji valuti.

JOŽE PETERLIN

ŽIVLJENJE ZMAGUJE

Naši bregovi nad morjem so se že odeli v breskovo in marelično cvetje, trn in slive v paštnih za zidom so zacveteli in po gozdovih neusmiljeno prodira na dan zelenje. Letos nismo niti občutili zime, čakali smo jo dolgo in smo mislili, da mora priti. Pa je napočil čas pomladi, čas, ko se mora zima umakniti. Nič ne more več ustavljati zmagovitega pohoda mladega življenja, ki brsti in prodira na vseh koncih na dan. Pomlad je tu, novo življenje, nova lepota, nova sila.

Tudi ljudje, ki smo bili do zdaj pogreznjeni v skrbi in težave, dvigamo pogumno glave. Stara, obupujoča preteklost se umika novemu upanju. Pesimizem včerajšnjega dne izginja in poraja se nov, svetel dan. Preživeli in prebrodili smo preteklost, ki je bila morda nejasna in temna, včasih kar obupna, zdaj pa stopamo kot novi ljudje na novo pot. Preteklost je za nami.

Morda smo bili obupani nad samimi seboj. Morda obupani nad bodočnostjo. Toda zdaj zremo tudi na narodovo pot s svetlimi in jasnimi pogledi. Vemo, da bo tudi v bodoče še mnogo nasprotovanj, mnogo ovir in težav. Toda naš narod bo stopil pogumno naprej, naprej za svojimi pravicami. Nič ga ne bo ustavljalo na tej poti. Tako dolgo jih bo terjal, dokler jih ne bo v celoti dosegel.

Zdaj bomo prezačili naše Prosvetne dvorane. Vanje bomo prinesli novega ognja, zapihal bo nov veter, veter svežine. Če smo kje v zimskem času še dremali, se bomo na pomlad zbudili. Še je čas dveh mesecev, da nadoknadimo delo. Vsaj nekaj svežega duha moramo prinesiti.

In mi vsi bomo spremljali in podpirali to novo življenje. Tako težko ga je danes živeti! Podpirajmo ga vsestransko. Pojdimo na vsako, tudi majhno prireditve, ki jo premore vas, dajmo zaščene tistim, ki so se trudili. Na tiste skupne prireditve pa pojdimo v velikem številu. To je najmanj, kar lahko storimo. Namesto, da bi se udobno odpeljali na nedeljski izlet, pojdimo tisti dan na našo domačo, skupno prireditve.

Dajmo, pustimo pomladi, da nas prevzame. Vsak cvet ima posebno govorico. Zbudi nas in opominja, da je nastopil nov čas. Estetsko nas prevzame, da gledamo na vse bolj svetlo in lepše kot smo gledali doslej.

Kliče pa nam v zavest tudi zmago Kristusa nad smrtjo. Od tedaj smo zapisani življenju in njegovi zmagoviti moči. V vseh nas je seme vstajenja, ki bo vzkliko in vzcvetelo ob Gospodovem dnevu.

Naj bi vso lepoto in moč življenja in vstajenja doživeli in se ji pridružili.

VONJ NEVIDNEGA CVETA

Prva nagrada na natečaju Mladike

Zapisali bomo kot v pravljici, pa vendarle ne bo pravljica. Iz čiste resnice raste tole pričevanje. Ni nujno, da je resnica pregledna kakor vrste strešnikov na strehi, potrebno pa je, da je želja po resnici v nas, in to je potlej že ona sama, čeprav je še ne vidimo in ne občutimo.

Po zračni cesti, nedaleč od Triglava, ždi mestece Tolič.

Mestece?

Bolj vas, saj je v njem od jutra do večera prisoten vonj po senu; rezki vonj detelje pa skozi celo leto. In ob deževnih dneh poženo beli curki vode iz skalnatih sten nad mestecem. Kakor repi mahajo s svojega pohoda v neznanost.

Tolič pa je vseeno mestece. Na papirjih in v zavesti ljudi. Da je res mesto, dokazujejo tudi ustanove, ki so nujne, če hočemo biti manj vaški. Imajo torej več hotelov, lekarno, pošto zdravnika z ambulanto, tovarnico pohištv, avtobusno postajo, delikateso, mesnico, samopostrežno trgovino, postajo za policaje, šolo, čevljarja in krajevni odbor rdečega križa. Dovolj stvari, kajne, ki te spremene v odličnega človeka, čeprav še zmeraj nekolikanj dišiš po senu.

V Toliču žive še dalje pol po vaško, pol po mestno. Vsi, ki imajo krave in zemljo in gozdove, so ostali, kar so bili: kmečki ljudje; mestnih navad pa so se v glavnem oprijeli tisti, ki so stik z zemljo in živino zgubili. Če bi konec koncev želeli ta kraj z dvema ali z enim stavkom pričarati v ta spis, bi to najlažje storili s prisposodobno. Rekli bi, da je Tolič podnevi mesto, ponoči, ko zasije nad njim mesec, pa Kekčeva in Rožletova sanjarija.

Ponoči se Tolič tako popolnoma spremeni, da ni ne vas in ne mesto, ampak fantazija, ki iz trenutka v trenuek razsipa v nepojmljivo lepoto.

Mesečina, ki ga spreminja, je tako polna, da se človeku ne da zaspiti. Spremlja to čarovnijo, in čeprav je zanj že davno prešel čas pravljic, ga zamika, da bi spet verjel vanje.

Na koncu mesteca pa, tik preden so otroci zavili proti šoli, je stala skromna kmečka hiša. Sem torej ni mesto nikoli seglo kot mestna navada. V tej hiši je bilo še zmeraj vse vaško.

Dišalo je po preperelenini, kokoših in kravi. Čeprav v hlevih ni bilo nobene živali, niti ene same kurice ne, je bil ta davni vonj živega kmetsvanja vseeno navzoč.

V tej skromni hiši, z okenci za veliko človeško glavo, prepasanimi z železnimi križi, brez rož in živega pogleda za rdečimi firenčki, je živela, bolje usihala, stara Neža.

Nekega dne, ko je odšel v večnost njen mož Evgen, je ostala sama na tem svetu. Njeni otroci so bili odšli po svetu. Sliši se kakor v pravljici, ampak resnica je, kar zapisujemo: njeni otroci so odšli v Avstralijo, v Ameriko. Pošiljali so ji pozdrave za Božič, Veliko noč, dolarje in funte. Prilagali fotografije vnukov in vnučk in jo povpraševali po zdravju in po tem, če bi prišla za njimi.

Neža jim je odpisovala, da ji gre dobro, preseliti se pa ne namerava, ker želi biti zagrebena ob možu.

V resnici pa Neži ni šlo dobro. Res, da je imela dolarjev in kruha, kolikor si ga je želela. Znana in stara pa je resnica, da človek ne živi samo od kruha.

Neži se je zahotelo svojih otrok, vsaj enega, da bi bil kje blizu. Da bi jo hodil vsak dan enkrat gledat. Da bi ga slišala in čutila njegovo skrb.

Od štirih ji ni ostal eden. Mati pa potrebuje luč svoje luči, ko prehaja v temo. Otrok je svetloba. Sveti ti, kakor koli že, rad ali nerad; daje ti toliko luči, da vidiš vsaj umreti.

Njena ura pa je prihajala. Jutro za jutrom jo je čutila.

Včasih je zgrabila za pisemskim papirjem, da bi poslala hčerki Ani svojo tegobo. Vanjo je zaupovala v najbolj težkih trenutkih, da bi prišla iz daljnega Sydneja in ji tako razsvetlila pot v večni mir. Pa je, kot vsaka mati, zgubila v trenutkih odločanja vso sebičnost, še preden je začela zapisovati svojo željo za Ano. Zmeraj se ji je hči zasmilila, da bi morala izstaviti preveč denarja za obisk doma.

Zadnja dva meseca pred končnim odhodom s sveta, pa je Neža tako ošibela, da si ni mogla več skuhati niti počediti po izbi, ne pospra-

viti ne oprati. Obležala je in čakala, da bo, kar pač bo, prisluškovaje otrokom, ki so brbrali mimo po ves dan.

Obiskala jo je patronažna sestra in ji predlagala, da bi odšla v dom za stare.

Neža je odklonila. Bala se je stran od tu, kjer so živele sence njenega življenja in ji podaljševale to nelepo življenje, ki pa ji je bilo kljub vsemu zelo všeč.

Življenje ni zmeraj lepo, včasih je tudi grdo in težko, pa vendarle je v njem nekaj, zaradi česar ga kljub vsemu do zadnjega hipa radi živimo.

Še bolj se ga je oklepala, ko je videla v patronažni sestri klic k smrti, k smrti, ki naj se usmili teh ubogih, samotnih in starih.

Mlajši vse preradi zaidejo v poenostavljanje, zlasti zdravi in močni mislijo, da stari in samotni čakajo samo na svoj konec, ki ga noče biti.

Ne, ne!

Neža rada živi, rada posluša otroške glasove; ve, da se ji iztekajo zadnje minute in da so težke in da bi bilo bolje, da jih ne bi bilo, toda v teh minutah je nekaj čudovitega, ne ve kaj, ampak neznana slast je v njih. Je.

Dva dni po obisku patronažne sestre, ki jo je želela prepričati, da bi zapustila svoje drage sence v tej hiši, je narahlo potrkal po vratih.

Tako trka samo otrok, jo je toplo prešinilo spoznanje.

Kakor da bi pokljuval ptiček. Rekla je: Ja.

Vrata so zaškripala, izza njih je pogledalo lepo dekle in izza lepega dekleta dva fanta.

Prišli so k nji kakor duhovi.

Dekle je držalo v rokah šopek vijolic. Gledali so jo prestrašeno in glave so jim begale kakor goskam.

— Teta, imate kakšno vazo? je vprašala deklica. Glas ji je bil visok, tresoč.

Neža se je razpustila v smeh. Zalil jo je blažeč trenutek. Dol do hladnih nog.

Gledala jih je in oči so se zakopale v kup solz. Skoznje ni ničesar več videla.

— Ali imate kakšen škof in krtačo? je vprašal fantovski glas.

— Ali imate tudi metlo? je vprašal drugi.

Neža je posmrkala. Odpila z robom srajce solze. Spet je videla dobro prikazen. Stala je še zmeraj tam. Bila je resnična.

— I-mam, je odgovorila boječe, polna sreče in vesele bolečine.

Da, da: tudi veselo bolečino ima ta svet.

Deklica je sledila starkini roki in misli, ki je njeno ubogo roko usmerila k stari vazi na okno.

Metla je bila prislonjena ob peč.

Škof je bil zunaj.

— Poribali vam bomo, pometli in skuhalo, teta! je rekla lepa deklica.

Neža je odkimovala, ni verjela resnici, ki se ji je tako znenada prikazala.

— Veste... Deklica je prišla bliže in si ogledala starčico, ki je bila tako uboga in slabotna, da se je ustrašila. Še nikoli ni videla človeške sirote tako od blizu.

— Moj oče vas namerava obiskati, je rekla deklica.

— Čigava pa si? je vprašala Neža. Njene solze so bile zdaj v njenem glasu.

— Zdravnikova sem, Maja mi je ime. Slišala sem patronažno sestro, ki je pripovedovala očetu o vas, da nočete v dom za stare. Rekla je še, da ni v celi vasi ženske, ki bi vas obrihtala. Ne za denar ne za kako drugače. Govore v vasi, naj vas pridejo opravljat vaši otroci.

Nežo so zalile solze, glas pa se ji je izvil v hudo bolečino.

— Nič ne jokajte, teta! Ljudje so vam nevoščljivi. V nevoščljivosti pa grdi.

Starka je jecnila. Jek bolečine je črno brizgnil iz nje. Jih poškopil, da so bili v trenutku vsi temni.

— Če ni vaših... pri roki... so pa drugi... otroci. Mi vam bomo pomagali, da vas moj oče ne bo spravil v dom.

Neža je obnemoglo obležala na sivi, umazani blazini.

— Jutri bo prišel, in če bi našel takšno stanje, kot je zdaj, bi poklical rešilca, podpisal in odpeljali bi vas...

— Oh... ot... rrrroooooocccccciiii...!

— Zakaj jočete? je vprašal prostodušni fantovski glas. Bodite zdaj... veseli!

— Saj... sssseeeem, je odgovorila smrkaje.

— No, potem pa povejte, kje je še kakšna cunja za pomivanje.

Komaj se je dobro prelegla na postelji, že je metla zapraskala, že je brizgnila voda v škof, že je zavelo po prostoru živo in dobro življenje.

V uri in pol je bilo vse zribano in očiščeno prahu. Vse na svojem mestu. Iz kuhinje je zadišalo po prežganju.

— Imate kaj denarja? jo je vprašal fant.

Prikimala mu je in ga veselo gledala.

— Čigav pa si ti?

— Saj me ne bi poznali, četudi vam povem.

— Bi te, bi te...

— Krasnikov sem, oče je poštar. Jože sem.

— Tebe res ne poznam, očeta pa.

— Imate kaj denarja, je zanestrpil z glasom in telesom. — Ničesar nimate v shrambi; ne soli, ne sladkorja, ne mleka in ne kruha.

— Saj ničesar ne potrebujem, je odgovorila.

— Ooo, oo, tako pa ne, se je oglasila Maja iz kuhinje. Če pride moj oče in pogleda v shrambo, kjer ničesar ne bo, boste šli, teta.

— Ah, je rekla in zarinila roke pod blazino. Saj ne vem...

— Česa ne veste?

— Ne vem, če mi bo kaj nucalo.

— Kaj ne bo? je zaklicala deklica. Skoraj zakričala je nad njo.

To je Neži dobro delo, tako dobro, da je še bolj oživela. Celó vstala je, čeprav je bilo vlažno in hladno.

Nekdo je v peči brkljal in razplamteval ogenj.

Neža si je ogrnila rjavo haljo, nataknila copate in zadršala k peči, ki je že medlo gorela. V trebuhu peči pa je bilo slišati močan kres.

Fant je prišel potipat peč, ves rdeč in vesel.

— Že greje, kaj?

— Čigav si pa ti? je zaklicala vanj.

Maksim Gaspari: Na cvetno nedeljo

— A jaz?

— Ti, ja.

— Tudi, če vam povem, ne boste vedeli.

— Bom, bom, se je smehljala.

— Otrinov Janec, oče je upravnik pošte.

Ogenj v peči je hrumul ko stroj.

— Vidiš, da te poznam, je povišala glas.

— Očeta poznate, mene pa ne.

— Tebe, tebe. Ti si imel 1962. davico in so te prerezali.

— Kako pa veste?

— Vem.

Nasmihala sta se drug drugemu, dokler ni sta počila v smeh, glasen, dvoglasen. V pesem srca.

Kmalu je izba zažarela od toplote in čistosti, od ljudi z žarečimi očmi.

Dobri ljudje žare.

Maja je pogrnila mizo in nalila v star krožnik prežganke, olupila tri bele krompirje, narezala dve rezini kruha.

Neža se je smehljala kakor dekletce in dovolila, da jo imajo za dekletce.

Maja in Janez sta jo popeljala k mizi.

Kljub temu, da že dva dni ni ničesar zaužila, je bila od obiska teh otrok popolnoma okrepcana. Sita. Vendar je sedla in pojedla, kar je bilo na krožniku.

— Si prinesel kave? je vprašala Maja.

Jože je prikimal.

— Boste pili kavo?

Kmalu nato je zadišalo po kuhinji po kavi. Vonj jih je vse skupaj spomnil na pravi dom.

Vonj kave te ponese v materino bližino.

Neža se je smehljala; moč juhe in krompirja jo je vrnila v dobro življenje. Še zdaj je odstirala z nevidno roko resničnost, ki jo je doživljala. misleč, da je privid.

Maja je prinesla iz debelega in porisanega porcelana skodelico, iz katere je domače dišalo. Odložila jo je pred starko kakor pred kraljico.

— Ja, s čim sem si pa vse to zaslužila, s čim?

— S tem, da bi vas jutri moj oče poslal v tisti dom.

— Mojo staro mamo smo spravili tja, je rekel Janez. Jaz sem povedal Maji, da je potlej tam od žalosti umrla.

— Tvoja stara mama? je vprašala Neža. Pogled je imela podoben glasu. Zagrebela je z njim do fantovega dna.

— Ja, ja, moja stara mama... Povej, Maja!

— Ti povej, sam povej!

— Ti znaš.

— Saj je bila tvoja stara mama, ne moja.

— Prav, ampak ne bo tako, kakor ve ona.

In je začel enolično lupiti strašno zgodbo, kako so staro mamo pregovarjali, naj gre, dokler je niso potegnili za nos, češ da jo peljejo v bolnišnico na pregled. Odpeljali so jo pa v dom

med tuje ljudi. Tam ji je po tednu dni počilo od žalosti srce.

Neži je zatolklo njeno srce, da ga je slišala v ustih.

— Zato, vidite, je rekla Maja, smo prišli, da ne bi počilo še eno srce od žalosti.

Starki se je obraz poglobil v posebno zretje.

— Ali sem jo poznala? je vprašala.

— Ne, niste je, je odgovoril Janez. Samo dve leti je bila pri nas.

— Mhm.

— Jutri pride moj oče.

— Jutri že?

— Jutri. Ko bo pregledoval hišo, mu ne smete povedati, da smo jo mi poribali in pospravili.

— Zakaj ne?

— Ker otroci zanj ne veljajo nič.

— Kako to?

— Otroci so zanj neodgovorne osebe, vas bo pa nato odpisal iz te hiše z enim samim svojim podpisom.

— Tako kakor je mojo. Jaz sem jo imel rad, pa je moja mama ni marala. Oče se je bal moje mame in je dovolil, da jo je zdravnik odpisal.

— Kaj naj mu pa rečem, otroci?

— Recite mu, da prihaja sem neka ženska.

— Pa če vpraša, katera?

— ... mu recite, da noče, da bi bila imenovana.

— Oh... otroci!

— Ka je?

Odkimovala je.

— Kaj je? je vprašala Maja.

— Saj ne vem, kaj je. Nekaj je, ampak kaj, tega ne vem.

— Boste rekli tako, kakor smo vam rekli? je rekel Jože.

— Bom. Zaradi vas bom. Vam moram biti hvaležna. Čeprav... Čeprav je lepo. Lepo, da se te kdo spomni. Vi imate dobro srce. Zato vam nekega dne povem zgodbo o vonju, ki ga vsi zaznavamo, ne vemo pa, da je to vonj nevidnega cveta.

— Ne-vid-ne-ga cveta? je vprašala Maja.

— Nevidnega, nevidnega!

— Ali je to sploh mogoče, da kaj nevidnega diši?

— Mogoče je, je odgovorila Neža.

— Kaj pa? je vprašal zresnjeno Janez

— Nekega dne vam povem

— Zakaj pa ne zdaj.

— Zato, ker ne bi verieli.

— Bomo.

— Ne, ne danes!

— In kaj bomo s tem cvetom? je vprašala Maja.

— S tem cvetom? Ja... Z njim boš prišla do konca sveta in nazaj. Tja in nazaj. In kjer boš hotela, boš ostala. Kjer ti bo lepše. Na začetku ali na koncu.

— Ali je to mogoče?

Maksim Gaspari: Jeda nesejo blagoslovit

— To je čista resnica, dekle moje!

Maja je povešala svojo dušo v svojem pogledu. Sijala je z njo kakor s soncem.

— Kdaj nam boste povedali? je vprašala slastno.

— Pojutrišnjem ali popojutrišnjem.

— Kako lepo: vonj nevidnega cveta! je rekla Maja razneženo.

— Otroci, ali bi hoteli vsak po en dolar?

— Ne, ne! Samo vonj nevidnega cveta. Dolarja pa ne, je odgovorila Maja. Zdi se mi, da res že diši, mene kar zanaša.

— Si videla, je rekla Neža, saj tudi mene.

— Tudi vas?

— Mene tudi, je rekel Janez in vdihoval naglas.

— In... in... mene, je rekel Jože.

— Ali ni to čudno, je rekla Maja.

Nekaj trenutkov so se še opijali z vonjem nevidnega cveta in se mu čudili, potem pa jih je zalotil mrak, ki je bodel že skozi okenca v sobo. Brž brž so odšli.

Drugi dan pa so prišli gospod doktor. Močno so potrkali. Niso niti počakali, da bi slišali Nežin ja.

— Kako je? so vprašali gospod doktor. Vas kdo streže?

— Streže, streže, je odgovorila Neža.

— Vidim, je odvrnil zdravnik in stopil na prste in se razgledoval z glasom in pogledom.

— Vas bo zmeraj stregel?

— Bo, gospod doktor.

— Imate denar, da jo plačate?

— Imam, gospod.

— Vi dobite, slišim, dosti iz Amerike?

— Dobim, gospod, dobim.

— Dolarje... funte...

— Dolarje, funte, gospod.

— Da vas ne okrade ta... Katera pa vas streže?

- Noče, da bi bila imenovana.
 — Noče? Glejte jo! Jo vi poznate? Je tukajšnja?
 — Je, je, samo noče...
 — Dobro, to je vajina zadeva, mene zanima samo to, če ste primerno oskrbovani. Torej ste. Vidim. Ni vam treba v dom. Sestri ste dejali, da ne bi šli. Zakaj ne? Hja, veste...
 Ni počakal, da bi pojasnila.
 — ... marsikdo, ki nima funtov pa dolarjev pa mora. In komu boste zapustili hišo? Lepa je, krasen vikend bi bila.
 — Šoli jo bom zapustila, gospod.
 — Šoli, zakaj pa šoli?
 — Kar tako. Ravno ob šoli stoji, mogoče jo prodajo, ali pa naredo iz nje stanovanja za učitelje.
 — Jej, jej, imate pa v čislih šolo. Jaz bi jo prodal županu za vikend. Imeli bi denar...
 — Saj ga imam tako tudi...
 — Saj res, saj res... No, jaz sem svojo dolžnost opravil. Sestra bo še kdaj pogledala sem, če kaj potrebujete..., če je vse v redu z vami...
 — Hvala, gospod!
 — Nič, nič, opravljam samo svojo službo. Zbogom.

Debeli gospod se je nasmehnil in nasmeh je v trenutku zginil. Obraz je imel spet podoben hribu, ki so ga razkopali za sadovnjak.

... Minevali so tedni in nihče ni mogel dognati, kdo streže stari Neži, čeprav so prežali, da bi ga odkrili. Videli so sem in tja šmrcniti v vežo otroke, pa tudi iz veže, odrasle ženske, ki bi prihajala in odhajala streč, pa ne, nikoli.

Sredi poletja pa je Neža le izdihnila. Umrla je, kakor je živela, tiho in brez hrupa. Nihče je ni pogrešil.

Ležečo na parah so si jo prišli ogledat tudi njeni strežniki: Maja, Janez in Jože.

S pravljičo o nevidnem cvetu je odlašala do

poslednjega hipa, celo čez ta hip. Vendar jo je izšepetala, preden je za zmerom odšla.

Vonj, ki jih je opijal, kadar so bili skupaj, je bil vonj dobrega srca.

— Dobro človeško srce, jim je zaupovala, diši, diši tako lepo, da je človek od njegovega vonja pijan za zmeraj. Nikoli se ne iztrezni. Malo je teh dobrih cvetov. So pa. Zmeraj jih je več med otroki kakor med odraslimi.

Ko so jo zdaj zrlí na skromni postelji, mrtvaškem odru, kako nema štrli v življenje, so spet občutili vonj, ki jih je dvignil od tal in ponese, ponese na konec življenja. Tam na koncu pa je bil — kako čudno — začetek. Bila je spet Neža in oni okoli nje. Vse je bilo kakor včeraj in vendarle ni bilo več kakor včeraj.

Zrli so v starko in se vračali k sebi. Prevelval jih je vonj lastnega srca.

Videli so, da je življenje cvet, cvet dobrote in dobrota je človek.

Bilo jim je hudo, da ni več Neže, ki jim je vsak dan omogočila, da so se pozibavali sredi slasti življenja, ko so zanjo delali in skrbeli.

Prinesli so ji poletni šopek zlatih. Odložili so ji ga na koščene prste. Zazdelo se jim je, da se jim je nasmehnila iz življenja, ki ga ni nikoli konec.

V predmestni ravnini sneži

Preden pride sneg v četrť ob reki,
 v četrť Adáči vzdolž brezkončne Ara,
 Mir zravna nasip.
 Le smeh otrok se vzpenja v shrambo svoda.
 In glas nasilnežev udari ob cesto.
 Potem sneži.

Sprva plaho, z rahlimi kristali,
 Tako da ne boli kosti obzorij
 Most z ramén v nebo.
 Belina čistosti je zmeraj taka:
 roké iztegne, razprostre, objame
 prostost luči.

Smeh otrok obstane sredi igre.
 Nasilje zdrzne se, željé pokrije.
 Tiho pada sneg.
 Nekdo stoji pri oknu lepe hiše,
 solzé na šipi v vrtnico vzcvetijo.
 In v trn. Za greh.

Četrť Adáči: zadnja četrť na robu Tokia proti severu.

VLADIMIR KOS

Nekaj statističnih podatkov o Slovencih v tržaški pokrajini

Služba za statistiko, ljudska štetja in študije vladnega komisariata v deželi Furlaniji - Julijski Benečiji je pripravila zajetno publikacijo nad 180 strani srednjevelikega formata samih statističnih tabel z naslovom *Annuario statistico 1974*. Ta statistični letopis je tako bogat in obsežen, da je kratkomalo nemogoče naštet, kaj vse zaobjemajo omenjene številne statistične tabele. V tem pragozdu številčk so me posebej pritegnili tisti statistični podatki in tabele, ki zadevajo Slovence. Gre za tabele 1.7, 1.8, 1.9, 1.10. Vir zanje je Osrednji zavod za statistiko ter je prikazan položaj 24. oktobra 1971. Gre torej za podatke zadnjega ljudskega štetja, ki so v tržaški pokrajini ugotavljali tudi jezikovno skupino, kateri pripada prebivalstvo.

Tabela 1.7 nam daje že znane podatke o številu oseb s stalnim prebivališčem v tržaški pokrajini. Dne 24. oktobra 1971 so v tej pokrajini naštel 300.304 ljudi (139.643 moških in 160.661 žensk). Od teh pripada slovenski jezikovni skupini 24.706 oseb (11.110 moških in 13.596 žensk) ali 8,2 odst. Slovencev je več od Italijanov v repentabski, dolinski in zgoniški občini. V repentabski je 543 Slovencev in 157 Italijanov, v dolinski 4.009 Slovencev in 1.659 Italijanov, v zgoniški 1138 Slovencev in 252 Italijanov. V devinsko-nabrežinski občini je razmerje naslednje: 2.829 Slovencev in 4.698 Italijanov. Največ Slovencev živi pravzaprav v tržaški občini: 15.564 (Italijanov 254.257). Pa še podatek za miljsko občino: Slovencev 623, Italijanov 12.424.

V štirih slovenskih občinah (recimo, da je tudi devinsko-nabrežinska občina slovenska, čeprav je italijansko prebivalstvo že v občutni večini, župan pa je še vedno Slovenec) prevladujejo med slovenskim prebivalstvom ženske,

med italijanskim pa moški. V ostalih dveh občinah (Trst, Milje) pa prevladujejo tudi med italijanskim prebivalstvom ženske. Sklepam, da je v štirih slovenskih občinah italijansko prebivalstvo v glavnem priseljeno ter gre za državne in druge javne nameščence ali, zlasti v primeru dolinske občine, za industrijske delavce, ki niso še poročeni.

Ta tabela nam daje tudi podrobne podatke o začasno odsotnem prebivalstvu. Od skupnega števila 10.397 takšnega prebivalstva v tržaški pokrajini je Slovencev 718 ali 6,9 odst.

Naslednja tabela (1,8) nam daje izčrpne podatke o aktivnem in neaktivnem prebivalstvu nad 14. letom starosti.

Od skupnega števila prebivalstva nad 14. letom starosti, ki je 254.849 (od tega je Slovencev 21.350 ali 8,3 odst.), je aktivnih 108.765 ljudi (Slovencev 8.789 ali 8 odst.) neaktivnih pa 132.228 (Slovencev 12.561 ali skoraj 8,6 odst.). Med aktivnim prebivalstvom išče prvo zaposlitev 2.870 oseb (Slovencev 222 ali skoraj 7 odst.). Ostalih 105.590 oseb (Slovencev je 8.567 ali 8,1 odst.) je že zaposlenih. O teh nam daje podrobne podatke tabela 1.9.

V tržaški pokrajini se poklicno bavi s kmetijstvom, gozdarstvom, lovom in ribolovom 859 ljudi (Slovencev 364), v ekstraktivnih in manufakturnih industrijah je zaposlenih 27.121 (Slovencev 2.541), v gradbeništvu in instalaciji naprav 6.422 (Slovencev 983), pri električni energiji, plinu in vodi 896 (Slovencev 45), v trgovini 20.736 (Slovencev 1.776), v prevozništvu in komunikacijah 15.379 (Slovencev 933), v bančništvu in zavarovalništvu 3.357 (Slovencev 76), v servisih 17.261 (Slovencev 1.352) ter v javni upravi 13.559 (Slovencev 497).

PO VOLITVAH

Delež aktivnega zaposlenega prebivalstva slovenske jezikovne skupine je v celoti 8,1 odst., po posameznih gospodarskih dejavnostih pa naslednji:

v kmetijstvu, gospodarstvu, lovu in ribolovu	42%
v ekstrativnih in manufakt. industrijah	9%
v gradbeništvu in instalaciji naprav	15%
pri elektriki, plinu in vodi	5%
v trgovini	8,5%
v prevozništvu in komunikacijah	6%
v bančništvu in zavarovalništvu	2,2%
v servisih	7,8%
v javni upravi	3,6%

Slovenci smo torej zaposleni zlasti v primarnih in sekundarnih gospodarskih dejavnostih, v terciarnih pa (če izvememo trgovino in servise) smo hudo pod poprečjem. In zanimivo je, da je mnogo manj Slovencev zaposlenih v bančništvu in zavarovalništvu kot v javni upravi (sicer pa gre v tem primeru v glavnem za osebje slovenskih šol). Nizek je tudi delež zaposlenih Slovencev pri električni energiji, plinu in vodi. Od skupnega števila zaposlenih v tem sektorju v tržaški pokrajini 896, odpade na tržaško občino 848, od tega 39 Slovencev (samo moški!), kar je približno za še 1 odstotek manj kot v celotni pokrajini. Podoben je položaj v prevozništvu. Ti podatki bi nam bili mogoče bolj razumljivi, če bi poznali politiko zaposlovanja pri podjetju ACEGAT. Pa še to: Slovenci smo v glavnem zaposleni v tistih dejavnostih, v katere se lahko bolj neposredno vključimo, ne da bi bili vezani na tako zapleteno politiko zaposlovanja (večkrat pravi klientelizem), ki velja v nekaterih terciarnih dejavnostih.

Še ena tabela je, ki v na videz suhoparnih številkah govori o nas. Gre za tabelo 1.10, v kateri so navedeni podatki o stopnji izobrazbe prebivalstva s stalnim prebivališčem v tržaški pokrajini v starosti nad 6 let. Takega prebivalstva je skupaj 280.631 (od tega Slovencev 23.221 ali 8,2 odst. ali enak odstotek, kakršen je delež celotnega slovenskega prebivalstva v tržaški pokrajini). Skupno število nepismenih v tržaški pokrajini je 3.125 (od tega Slovencev 199 ali 6,3 odst., torej znatno nižji odstotek glede na odstotek slovenskega prebivalstva). Pismenih, a brez kakršnegakoli študijskega naslova je 40.228 (Slovencev 2.705 ali 6,7 odst.), s študijskim naslovom 237.278 (Slovencev 20.517 ali 8,6 odst.).

Od slednjih, torej s študijskim naslovom, ima dokončno osnovno šolo 115.186 oseb (Slovencev 10.859 ali 9,4 odst.), nižjo srednjo šolo 83.485 (Slovencev 7.125 ali 8,5 odst.), višjo srednjo šolo 31.090 (Slovencev 1.884 ali 6 dst.) ter dokončan univerzitetni študij 7.538 (Slovencev 449 ali 5,9 odst.).

Nekoliko preseneča, da je odstotek Slovencev z višjo ali visoko izobrazbo precej nižji od odstotka celotnega prebivalstva v pokrajini.

MARIJAN BAJC

Tudi volitve na naših višjih šolah so za nami. Žal mi je, da nismo teh volitev izrabili, kot bi jih lahko. Na šolah smo imeli skoraj povsod profesorji in dijaki skupne liste, ki niso zahtevale od nas ne programov ne razčistiščih debat o njih. Vsi smo se prepustili kompromisom, kot je pri nas prevečkrat v navadi.

Sedaj imamo torej razredne, zavodske in disciplinske svete. Kaj si obetamo mi šolniki od njih? Jaz osebno si obetam pogostejših diskusij s svojimi kolegi o programih, o možnostih skupinskega dela, o načinu posredovanja snovi, o novostih na knjižnem trgu, smotrnega načrtovanja šolskih ekskurzij, izletov in zimovanj in seveda izmenjave mnenj o sposobnostih in prizadevanjih posameznih dijakov, ki so nam zaupani.

V odnosih s starši in dijaki ne pričakujem posebnih sprememb. Starši so v našo šolo vedno prihajali in bodo še pogostejši stiki šoli samo v korist. Nekoliko se bojim staršev ne posebno prizadevnih otrok, saj se mi zdi, da si nekateri mislijo, naj bi bila »demokratična« šola predvsem šola, v kateri bi moral vsakdo izdelovati, pa če je za šolo sposoben ali ne, pa če se mu da študirati ali ne.

Maksim Gaspari: Dekle zaliva rože

Tudi programska izjava naših dijakov mi ne pove dosti, saj je polna fraz in konkretnije govori predvsem, kakšen naj bi bil profesor, ne omenja pa, kakšen naj bi bil dijak v teh novih šolskih odnosih. Sploh se mi zdi, da gleda na šolo povsem odklonilno in hote vidi zlo tudi tam, kjer ga ni. Naj se pomudim v zagovor le pri sedanjih programih literarnih predmetov. Predvsem moram poudariti, da so zelo ohlapni, profesor jih lahko po svoje oblikuje in izvaja. Če mu razred sledi, lahko dela, kar se mu zdi primerno in kakor se mu zdi primerno. Daleč smo od kakih vsiljenih norm, ukazanih tolmačenj in dogmatičnih razlag. Naša šola je vendar svobodna šola! Zaželena bi seveda bila večja povezava med profesorji, več preverjanja rezultatov, več kritičnega sodelovanja. Prav gotovo pa si ne želimo kake močne roke od zgoraj, še manj pa vsiljenega tako ali drugače svetovno-nazorsko usmerjenega programa.

Nujno pa bi seveda bilo, da bi v šoli vsi resno delali. Vedno bolj pozabljamo, da višja šola ni več enotna šola, ampak je šola, v kateri bi

morali postajati dobri dijaki boljši, poprečni pa bi se morali truditi, da bi se izboljšali. Nihče ne bi smel v šolo hoditi zato, ker ne ve, kaj bi sicer počel ali pa, ker ga k temu silijo starši.

Mislím, da bi moralo biti za nas vse, ki smo na šoli, vznemirljivo sramotno nizko znanje materinščine. Mislím, da ni dovolj, če imamo slovenske šole, če se veselimo nad novimi paralelkami, če zahtevamo še nove šole, ko pa je dejansko znanje slovenščine absolventov naših šol tako ponižujoče pomanjkljivo. Zelo bridko se mi zdi, da sedaj po tridesetih letih od osvoboditve zahtevamo in zahtevamo pravice v jeziku, ki ga dejansko tako omalovažujemo. Nad tem bi se morali zamisliti tako dijaki kot šolniki in si zapisati kot prvo točko v programih novih odnosov v šoli: Učiti se moramo materinščine, povsod se moramo kulturno izražati! Truditi se moramo, da se bo nivo naših šol dvigoval, da bo v njih prostora samo za odgovorne šolnike in za odgovorne dijake.

NADA PERTOT

Naraščanje priletnega prebivalstva, podaljšana povprečna starost

Že dalj časa ugotavljamo, da se je povprečna starost ljudi podaljšala, medtem ko se je znižal odstotek otroške umrljivosti. Vendar velja ta ugotovitev le za nekatera področja sveta, predvsem za Evropo. Po temeljitih raziskavah, ki jih je opravila Svetovna banka o demografskih tendencah, ima Evropa med svojim prebivalstvom večje število starih ljudi kot katera koli druga celina. 11 odstotkov celotnega prebivalstva ima v Evropi nad 65 let. Ker Sovjetska zveza ni pri tem všteta, lahko cenimo, da živi v Evropi 45 milijonov ljudi, ki ima več kot 65 let.

Evropska kvota daleč presega kvoto Združenih držav, kjer znaša 6 odstotkov, kot tudi kvoto Sovjetske zveze, ki znaša 5 odstotkov ter 4 oziroma 3 odstotno kvoto Afrike, Južne Amerike in Jugovzhodne Azije.

V državah v razvoju je povprečna dolgotrajna življenja še razmeroma kratka. Otrok do 14. leta starosti je 42 odstotkov celotnega prebivalstva v Afriki, 41 v Jugovzhodni Aziji, 31 odstotkov v Združenih državah in v Sovjetski zvezi ter le 26 odstotkov v Evropi. Oseb med 15. in 64. letom starosti je v odstotkih največ v Sovjetski zvezi, in sicer 64 odstotkov. Sledita Severna Amerika in Evropa s 63 odstotki, jugovzhodna Azija s 57, Južna Amerika s 56 in Afrika s 54

odstotki. V jugovzhodni Aziji, Južni Ameriki in Afriki je odstotek rojstev slej ko prej še vedno v močnem porastu, zato se v teh državah srečujejo z velikimi problemi zaradi demografskega prirastka. Tam pa, kjer se je povprečna starotna doba podaljšala in so rojstva v odstotkih v upadanju, nastaja drug problem: povečano število starejših oseb. S tem problemom so se pred kratkim ukvarjali na drugi evropski demografski konferenci v Strassburgu. Sklep dolgega razpravljanja je bil, da vodi podaljšanje povprečne življenjske starosti v Evropi k družbeni spremembi ter da se zato trenutni socialni in delovni ustroj družbe ne bo mogel obdržati, posebno še, če se bo ta socialni pojav, kar je skoraj gotovo, še stopnjeval.

Na konferenci so evropskim državam priporočili čim hitrejšo izvedbo dveh praktičnih ukrepov. V prvi vrsti bo treba imeti staranje družbe za posledico družbenih sprememb in to upoštevati pri načrtih za gospodarski in socialni razvoj ter zagotoviti priletnim osebam primerne dohodke in vključitev v družbo, v kateri živijo. Poleg tega pa bodo morali poročenim ženam nuditi pomoč pri oskrbi za doraščejoče otroke, da se bodo lahko posvetile, če bodo hotele, poklicnim dejavnostim.

Dr. S.

DVAJSETLETNICA SKA

Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu je praznovala dvajsetletnico svojega obstanka. Ustanovili so jo izobraženci, ki žive v Argentini v zavesti, da kljub temu, da žive v tujini, njihovo ustvarjalno delo ne sme usahniti. V SKA so ustanovili pet odsekov: filozofskega, leposlovnega, glasbenega, likovno-umetnostnega in gledališkega. Počeg svojega rednega glasila Glas SKA je izdajala Kulturna akcija v teh desetletjih revijo Meddobje in lepo število monumentalnih knjig, ki so slovenskim izseljencem po svetu res lahko v ponos. Imela je redne kulturne večere, svojo likovno-umetniško šolo in je priredila več občasnih likovnih razstav.

NATEČAJ

V spomin svojega ustanovnega č'ana dr. Ignacija Lenčka (ki je umrl v Avstriji), razpisuje SKA LEPOSLOVNO NAGRADO za izvirno prozo: novelo ali črtico z najmanjšim obsegom 10 tiskanih strani revije Meddobje. Za nagrado je določena vsota 1000 ameriških dolarjev, ki bo razdeljena v sedem nagrad: prva nagrada 300 dolarjev, druga 200 dolarjev, tretja 150 dolarjev četrta, peta in šesta nagrada pa 100 dolarjev in sedma nagrada 50 dolarjev.

Sodeluje lahko samo pisec, ki stalno živi ali v zamejstvu ali v zdomstvu. Termin zapade 31. avgusta.

: Jubilejno 20. leto svojega snovanja, ustvarjanja in življenja je Slovenska kulturna akcija sklenila z *Razstavo zdomskih likovnikov* v Slovenski hiši v Buenos Airesu. Prireditvev je bila sklepni del V. umetniškega večera, katerega prvi je bil avgustov koncert Slovenskega pevskega zbora iz Mendoze, ki ga vodi prof. Božidar Bajuk, redni ustvarjalni član v glasbenem odseku; drugi pa predstava izvirnega gledališkega akta Hrepenenje, ki sta ga v Buenos Airesu in v Mendozi uprizorila *Nataša Smersujeva* in *Nikolaj Jeločnik*.

:: V tisku sta dve napovedani knjigi jubilejnega dveletnika založbe SKA: *Marijana Marolta* življenjepisa slikarja Jožeta Petkovška (posmrtna objava rokopisa). Posebna vrednost knjige sta odlični študiji o slikarju in pa o umetnostnem zgodovinarju Maroltu, ki ju je napisal prav za to knjigo univ. prof. dr. Rajko Ložar. Druga knjiga, ki je tudi že v tisku, pa je pok. *Franceta Kunstlja* zbirka črtic in novel *Butara*.

O SLOVENSKI LIKOVNI RAZSTAVI V BUENOS AIRESU JE ZAPISAL FRANCE PAPEŽ:

Za spoznanje zdomstva, pa tudi kot prikaz bitnosti in ustvarjalnosti Akcije v tem po ustaljenih pravilih urejenem zdomskem svetu, so koristni med drugimi dokazi in dokumenti tudi pojavi zdomske likovne ustvarjalnosti

— podobe, keramike, skulpture, vitrali. V njih je mogoče odkriti tisto osnovno domovinsko čustvo, ki je v resnici pravzaprav zametek našega stanja, obenem pa zavestno duhovno zблиževanje z močmi tega sveta.

Razstava, ki jo je pripravila Akcija za dvajsetletnico svojega obstoja, je bila lepa manifestacija slovenskega prikazovalnega duha v teh deželah. Umetniki, ki so sodelovali s svojimi starejšimi ali novejšimi deli, so bili tile: France Gorše, Bara Remec, pok. Viktor Sulčič, Milan Volovšek; pa nekdanji gojenci umetniške šole Kulturne akcije: Margareta Žirovnik, Ivan Bukovec, Andrej Makedek, Jure Vombergar in še kdo drugi od mlajših. Pri večini teh likovnikov gre za upodabljanje zdomskih človeških figur; samo Viktor Sulčič je risal, kot je vidno iz dveh ohranjenih akvarelov, ultramarinsko morje, ki bije ob sive pečine južnih skalnih bregov; Vombergar se je posvetil snovanju in izdelavi vitralov — vitrali v adrogujski kapeli, železobeton in prosojen akrilik, vitral po slovenskih narodnih motivih ter po motivih indijanskih vezenin iz Tiahuanaca, načrti in variante za vitrale, belo steklo in kosi prosojnega akrilika v cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi pri Buenos Airesu in tako naprej... Ted Kramořc pa je iz kanadskega zdomstva poslal fotografske pošnetke olj in akvarelov jezerskih pokrajin: prostori pašniki, brezmejna polja zrele in zlate pšenice, velika lovišča, gole vzpetine in pečine... tu so pristopi k našim naselbinam na zahodu, v Buffalo, Cleveland, Winnebag.

France Papež

Anglija

Koncem januarja je bilo v Bedfordu skioptično predavanje o SLOVENIJI. V kraju je precej velika dvorana, ki so jo Slovenci napolnili, in g. J. Rehberger je govoril o Sloveniji. Predavanja se je udeležilo tudi več pevcev, ki so ob slikah zapeli odgovarajočo pesem

Avstrija

V Spittalu ob Dravi imajo Slovenci vsak dan mašo, ki jo opravi madžarski duhovnik g. Maroszy v latinskem jeziku. Njihov župnik je umrl. Čeprav so novemu duhovniku hvaležni, pa prosijo, da bi dobili spet svojega duhovnika.

V Tennecku je gotovo po življenju najživahnejša skupnost pongauska, ki jo sestavljajo slovenski štajerci in pa hrvaški Medžimurci ter Zaqorci. Njeni člani so največ mladi ljudje. Imeli so zelo veselo pustovanje.

Belgija

Zadnje nedeljo v decembru je imelo društvo Slomšek svoj družinski večer. Nastopila je vese'a mladina. Na sporedu je bilo petje in narodni plesi.

Po miklavža so šli otroci kar v procesiji in so Miklavža s pesmijo spremljali na oder. Sv. Miklavž je obdaroval

val predvsem mladino, vse pa je pogostil s kavo in pri-
grizkom. Po Miklavževem odhodu je »Študentovski an-
sambel« zaigral nekaj poskočnih.

Francija

V mnogih mestih Francije bodo imeli naši rojaki ve-
likonočne maše, ki jih dušni pastirji že napovedujejo.
Da bodo prišli vsi na vrsto, jih vabijo že precej prej,
kam naj se usmerijo.

V Cannu se zberejo naši rojaki vsako drugo nedeljo v
meseču.

Na nedeljo sv. Treh kraljev je mladi Roman Flego, ki
je v novembru na tekmovanju v Parizu zasedel drugo
mesto med mladimi harmonikarji Francije, pokazal svoje
sposobnosti in je igral domače melodije.

Nemčija

V Slovenskem centru v Oberhausnu imajo bogato iz-
posojevalnico slovenskih knjig. Nekateri stalno in zelo
radi posegajo po njih. Imajo tudi slovensko sobotno
šolo, kjer se mladina vadi v domači besedi in pesmi.
Vsakdo pa zna igrati tudi kak ljudski instrument.

V Stuttgartu in okolici je dosti prireditev. Pred-
vsem so bili na vrsti filmi o lepotah gora in jezer. V
Geislingen-Steige je film prikazal slovenske planine od
Pece do Triglava in Bohinjskega kota. V Schwaikheimu
pa je bil na sporedu film o Koroški, o Rožu, Podjuni
in Zilji, vencu treh dolin.

V Esslingenu so naši ljudje proslavili pust. Prav
tako v Münchenu. Kljub temu, da je tudi v Nemčiji go-
spodarska kriza, se je zbralo okoli 700 ljudi na pustova-
nju. Glavni program je izvajal kvintet Jožeta Krofliča.
Zraven tega pa se otroci pripravljajo na materinski dan,
dekleta in žene pa se udeležujejo na tečaju narodnih
vezenin. V vseh krajih vidimo, da se naši ljudje zbirajo
po nedeljski maši še na skupne prireditve, da se vidi-
jo, pomenijo in tudi razvedrijo. Vse to organizirajo naši
izseljeniški duhovniki.

Nizozemska

V Nieuw Einde je slavil svojo drugo obletnico mla-
dinski pevski zbor Škrjanček, ki ga vzorno in z veliko
požrtvovalnostjo vodi A. Hamers. Koncert je navdu-
šil vse številne poslušalce. Na prireditvi so pokazali
dva filma lepote Slovenije.

Argentina

Slovenska mladina v San Justu je postavila na
oder Paula Claudela dramski oratorij Ivana Arška. Če-
prav je delo zelo zahtevno, so ga igralci podali z veli-
ko prepričljivostjo in je zapustilo v gledalcih močan
vtis.

Združene države Amerike

Slovenski narodni dom v zapadnem delu Clevelanda
je uničil požar. Društva v tem delu mesta so šele zdaj
začutila, kaj jim je pomenil. Zato so dom obnovili in
prenovili; s kulturnim sporedom je bil ponovno sloves-
no odprt.

mipesmipesmipesm

VLADIMIR KOS, Tokio

Tokijski postni čas

*Hlad,
zakaj se nočes s soncem správití?
Naj pada, pada, pada sneg
iz žalosti?*

*Blokom hiš
naočniki se starajo,
strmeč v jekleno dver neba
se varajo.*

*Kaktusom
na ustnicah napev zamre;
k vijoličastim hribom dalj
nazaj ne sme.*

*Hlad,
zakaj si vrgel up na up v kanal?
Sam božji Sin je oni dan
od mrtvih vstal!*

Večerni gost

*Pet ur pred polnočjo so zdaj vse ceste prazne,
in matere si skrivajo dojenčke h gradu prs.
Ljudje brez dveh odej zapro z omaro špranje,
le slepi mesec išče most in tipa tanki trs.*

Veter s polotoka Bóso!

*Ker ni svetlobe več pod borom vrh skalovij.
Srebrna morska postelja samotno valoví.
Galebi kljuvajo zavese z oken svoda.
Svetlobe ni, da z biseri bi pela vetru v kri.
Veter tava. Veter tuli.*

Polotok Bóso: Severno od Tokia in zmeraj izpostav-
ljen težkim tihomorskim vetrovom.

Mordà bom kdaj našel (okvir za to sliko:)

*Veter je dež.
Borovcev krik na obali.
Brezmočno valovi na skalah umro.
Veter in dež.
Borovci.
Luč.*

Velika noč v naših domovih

za sodobne žene in dekleta

Veliki teden in velika noč so za krščansko družino osrednji prazniki, priložnost za obnovo našega krščanskega življenja. Žal pa smo tudi te praznike dostikrat osiromašili za njihovo versko vsebino, za marsikoga so ostali le šole in službe prosti dnevi, priložnost za zadnje smučarske in pomladanske izlete, za otroke pa pričakovanje lepih (in dragih!) čokoladnih pirhov.

Naj bo v naših družinah v tem pogledu drugače. Ves veliki teden naj nas spremlja misel na Kristusovo pot od zmagoslavnega prihoda v Jeruzalem do zadnje večerje, poti na Golgoto, polaganja v grob ter vstajenja od mrtvih. Čeprav ni danes več »moderno«, odkrijmo znova pobožnost Križevega pota ali molitve žalostnega dela rožnega venca. Prebirajmo Pasijon v evangelijih in udeležujmo se pobožnosti velikega tdn.

Odrasli se radi otepamo misli na trpljenje, upira se nam, da bi otrokom govorili o trpljenju našega Gospoda, češ: saj jih tako čaka dovolj žalostnega v življenju, nima smisla, da bi jih prezgodaj opozarjali na to. Otrokom skušamo čim bolj olajšati življenje, jim v vsem ustreči in jih čim bolj obvarovati pred vsem, kar je neprijetno ali boleče. To je človeško, vprašanje pa je, če je pravilno. Preveč obvarovane otroke večkrat vsaka malenkost spravi iz ravnotežja, težko se znajdejo, tudi ko odrastejo, nimajo smisla za žrtev in odpoved. Pa vendar jih ne bomo mogli vedno obvarovati, odpovedati se bodo morali temu ali onemu, potrpeti in pretrpeti majhne in velike stvari. Zato navajajmo že majhne

otroke na žrtvice. V postnem času, posebno pa na veliki teden imamo za to sijajno priložnost. Vendar naj ne bodo te žrtvice nekaj prisiljenega, ampak naj se otrok radevolje odpove kaki stvari, ki jo ima rad, zato »ker ima Jezusa rad«. Na veliko noč imamo že nekaj let nabirko za lačne po svetu. Naj otroci tudi prispevajo s kako malenkostjo zanjo. Naj le vedo, da medtem ko njim včasih manjka pršut, neštetim drugim otrokom manjka kruh!

VELIKONOČNA MIZA

Velika noč je praznik Kristusovega vstajenja, a je z vstajenjem hkrati spomin trpljenja, ki je bila pot v vstajenje, oboje pa je v tej povezavi obletnica Gospodovega odrešenja, ki se ji že od 2. stoletja priključuje vsakoletna krstna noč ali vsaj obnova krstne obljube. Blagoslov ognja in jedi, že od srednjega veka v navadi, je veljal za podobo prebujajočega se naravnega in nadnaravnega življenja.

V velikonočnih praznikih bomo Slovenci, kjerkoli že živimo, tesno združeni s tistimi starimi navadami, ki smo jih prejeli od svojih očetov in mater. Veliki teden bomo tesneje združeni s cerkvijo, ki bo obnavljala trpljenje in smrt Kristusa. Na Veliko soboto bomo prinesli blagoslovljen ogenj na naša ognjišča, v soboto popoldne in v nedeljo zjutraj pa bomo nesli jedila blagoslovit. Naša velikonočna miza bo predstavljala prelep spomin na nekdanjo Veliko noč, ki smo jo praznovali s svojo materjo in s svojim očetom.

MATE

Z Veliko nočjo naj vlada v naših domovih sreča in zadovoljstvo ter medsebojno razumevanje

Pomladansko čiščenje kože

To je čas, ko vaša koža potrebuje prenovitve. Zima, čeprav letos ni bila kdove kako huda, se umika milejšemu in toplejšemu vremenu. Za kožo je menjava letnega časa kritičen moment in na vas je, če se bo koža res pomladansko »razcvetela«. Predvsem je zdaj čas, da temeljito in korenito očistite svojo polt. Ne bi bilo napak, ko bi zaupale to delo izurjeni estetistki, ki bo opravila čiščenje s potrebno izurjenostjo in vam olajšala nadaljnjo vsakodnevno nego. Če pa iz kateregakoli vzroka tega nasveta ne morete upoštevati, imate na voljo dva izhoda: lahko same pripravite enostavno masko ali pa sežete po maskah, ki so v prodaji v kozmetičnih trgovinah. Tu imate recept za dve zelo enostavni, a učinkoviti maski:

Maska z jajcem. Stepite dva rumenjaka, v katera zamešajte žlico dobrega olivnega olja. Masko nanesite na temeljito očiščen obraz in vrat. Pri tem pustite prosto kožo okoli oči in veke. Po dvajsetih minutah mirovanja odstranite masko z mlačno vodo — koža bo gladka, nape-ta in sveža.

Pomarančna maska. Otisnite eno pomarančo, sok precedite, vanj zmešajte rumenjaka. Nanesite maso na obraz in vrat ter po dvajsetih minutah sprostitev izmijte.

Lahko pa se tudi zanesete na maske, ki so v kozmetiki na prodaj. Te posebne kreme bodo dale koži prožnost in svežino, poteze bodo sproščene in mladostne. Da boste vedele, kateri tip maske je za vas najbolj primeren, si zapomnite:

— maske, ki se hitro strdijo, so priporočljive za normalno ali mastno kožo z razširjenimi porji;

— rastlinske maske, ki se počasi strjujejo, na podlagi želatine, so primerne za kožo, ki so bolj suhe in občutljive. Njihov učinek je osvežujoč in pomirjujoč, obenem pa polt mehčajo.

— maska v obliki goste mase, ki se ne strdi, za suho, utrujeno kožo z rdečimi žilicami. Tak maska kožo poživi in krepi.

Drugo sredstvo za temeljito obnovo polti je takoimenovani peeling. S tem izrazom imenujemo v kozmetiki preparate, ki odstranijo odmrle poroženele celice na koži, ki jo dušijo in povzročijo, da je nagubana in obledela. Vendar pa je treba veliko previdnosti pri uporabi peelinga: natančno se držite navodil, če nočete, da bo končni rezultat pokvarjena namesto obnovljena in pomlajena koža. Najbolje bi bilo, da bi se za uporabo peelinga obrnile na strokovno usposobljeno estetistko, tako da bo to sredstvo dalo res najboljše rezultate.

MATE

Otroka ne smemo strašiti

So starši, ki straše mahne in naivne otroke, da bi jih na ta način prisilili, da bi bili poslušni.

Nervozni starši pogosto želijo imeti mir, posebno še, če imajo obisk ali nameravajo iti zdoma. Zato pretijo neposlušnemu otroku z različnimi strahovi, samo da bi s tem zaposlili njegove misli in ga umirili. Tak postopek pa vzbudi v otroku domišljivi strah. Otrok se počuti nezaščitenega, zapuščenega in počasi začne dvomiti v iskrenost svojih staršev in okolja.

Zaradi takšnega načina vzgoje postane otrok sčasoma nervozen in preobčutljiv. V sanjah ima privide, ki ga plašijo in se zaradi tega prebuja, drhti, joka in od strahu ne more ponovno zaspati.

Tedaj ne pomaga nič drugega, kot da otroka prepričamo, da strahov ni, torej moramo svojo prejšnjo izjavo umakniti, kar pa je pogosto zelo težko.

Ko je otrok enkrat že preplašen in se boji noči in samote, lahko ta strah izbijemo iz njegove domišljije samo s potrpežljivostjo in prepričevanjem. Otroku moramo kratko malo reči, da se je smešno bati strahov, saj se tudi mi ničesar ne bojimo. Sprehoditi se moramo z njim po mračnih sobah in drugih prostorih, katerih se boji. Na ta način ga bomo prepričali, da je noč prirodni pojav, prav tako kot je dan.

Staršem bo preplašen otrok povzročil precej nevšečnosti. Ne bo pustil, da bi starši zvečer odšli od doma brez njega, jokal bo in ne bo hotel mirno zaspati. Zato ga moramo prepričati, da je že velik, razumen otrok, ki posluša nasvete in zahteve staršev.

Če je otrok razvajen, bomo še težje uspeli. Potrebno bo več potrpljenja, takta, pazljivosti in ljubezni.

Did

ZAMEJSKA IN ZDOMSKA LITERATURA (nadaljevanje)

KOROŠKA

Peter Kersche

V Gradcu na Štajerskem se vedno bolj uveljavlja kot prevajalec in posrednik slovenske literature v nemškem svetu Peter Kersche. Njegova stara mati je bila lastnica znane trgovine Kerže v Trstu in tu se je rodil tudi njegov oče, ki je bil primarij kirurškega oddelka mariborske bolnišnice. Peter se je rodil 1. maja 1945 v kraju Mixnitz na štajerskem, osnovno šolo je obiskoval v Gradcu in Mariboru, gimnazijo je dovršil v Gradcu leta 1965. Sedaj študira na graški univerzi germanistiko in slavistiko in pripravlja doktorsko disertacijo o slovenski književnosti v nemških prevodih od 1780 do 1974.

Kersche prevaja predvsem slovenske pesmi iz povojne dobe in jih priobčuje v kakih 17 avstrijskih, nemških in švicarskih revijah in listih. To so: Aha, Akzente, Drehpunkt, Die Horen, Integration, Literatur und Kritik, Neues Forum, Poesie, Das Pult, Podium, Spektrum, Steirische Berichte, ZET idr. Pesniki, ki jih prevaja, pa so: T. Šalamun, Brvar, I. G. Plamen, F. Zagoričnik, Kovič, Makarovič, Kramberger, T. Taufer, E. Kocbek, Fritz, Zajc, Minatti, Vegri, Vogel in koroški pesnik Kokot, Hartmanova, Polanšek, Janusch, Maček, Darle. Vendar mu je najljubši Tomaž Šalamun, ki ga je predstavil v 11 listih. Izmed pripovednikov je prevedel nekaj iz Preglja, Filipiča (*Deklina in robot*, Neues Land, Graz 1974, št. 29) in Lipuscha (odlomek iz romana *Zmote dijaka Tjaža*, Le livre slovène, Ljubljana 1973, št. 3-4).

Poleg tega je Kersche sodeloval pri knjigi Kärnten im Wort (Celovec 1971), pri Kindlers Literatur Lexicon iz Münchna, pri Sammlung II švicarskega časopisa Das Pult (1974) in drugod. Piše tudi v slovenske revije: v Slavistični reviji: *Simon Gregorčič v nemških prevodih* (1970) in *Anton Aškerc v nemških prevodih* (1972), v Novi Mladiki, Dialogih.

Priredil je sedem literarnih večerov v Gradcu, na katerih so brali njegove prevode slovenskih pesnikov (dva Šalamunova večera, Koroška slovenska lirika, Sodobna slovenska lirika itd.). Dne 5. apr. 1974 je priredil v Mestnem domu v Celovcu pesniški nastop D. Zajca in V. Tauferja in so brali Kerschetove prevode njunih pesmi. Sodeluje tudi pri celovškem nemškem radiu s prevodi in predstavitevami slovenskih pesnikov. Leta 1974 je prevedel nekaj hrvaških in srbskih pesnikov in so prevode prebrali v Gradcu.

Leta 1974 je začel tudi sam pisati črtice: 7 jih je priobčil v Das Pult, St Pölten 1974, št. 32-33, 5 pa v ZET, Heidelberg 1974, št. 6.

O Kerschetovem delu pogosto poročajo nemški in slovenski časopisi in vsi poudarjajo njegovo sposobnost in prizadevnost. Npr.: »Pesmi je prizadevno in mestoma tudi nadpovprečno uspelo prepešnil v nemščino mladi graški slavist Peter Kersche.« (France Forstnerič, *Večer*, Maribor, 30. junija 1973). »Lahko rečem, da gre trenutno za najboljšega prevajalca — posredovalca naših kulturnih zmogljivosti in dosežkov v nemško govoreči svet.« (Markež, *Tednik*, Ptuj, 23. avg. 1973, s sliko). »Zadnja leta je postal tihi kulturni ambasador med literaturama sosednjih dežel, Avstrije in Slovenije.« (Fr. Forstnerič, *Večer*, Maribor, 17. jan. 1974). Tudi Lev Detela sodi, da je Kersche »eden sedanjih najboljših posrednikov med slovensko in nemškimi kulturami« (*Naš tednik*, Celovec, 3. jan. 1974). Obširneje je Kerscheta predstavila *Nova Mladika*, Celje 1974, 192-195 (s sliko).

Janko Messner

Maja 1974 je izšla v Celovcu nova knjiga koroškega pisatelja Janka Messnerja z naslovom IZ DNEVNIKA POKRŽNIKOVEGA LUKANA. Založil jo je uredniški svet Kladrava na Dunaju, ofsetni tisk je oskrbela Kärntner Druckerei v Celovcu. (O Messnerjevem dosedanjem delu glej *Mladiko*, 1973, 59).

V knjigi je zbral Messner 16 kritičnih in polemičnih sestavkov, ki so izšli v študentskem listu Kladrava na Dunaju, napisani pa so v narečju jugovzhodne podjunščine, v komejščini. Ti sestavki so nekaj dnevnik koroških dogodkov in razmer v zadnjih letih, napisani v obliki razgovora med avtorjem, ki se imenuje Pokržnikov Luka, Uniegovim Lojzom, Jomrovim Tevžanom in Bajdl-novo Rozo. To so kmetje, bistri in dobri Slovenci, le Jomrov Tevžan rad »jamra« — vzdihuje, zato ima tako ime. Luka je kladivar, do dna prevzet in bojevit za slovensko stvar na Koroškem, prepričan, da so koroški Slovenci prav toliko vredni kakor drugi narodi, samo dokazati tega ne znajo ali si ne upajo. Da bi vcepil rojakom več narodne samozavesti, je zbral v knjigo te sestavke, ker »še bol skurnu je pa štue, če sa kiri Niemcum prkvoja tæk an sruetej, da mo ži čist kriv hrbet: kiri sa som za črva nardí, tistega vehku vsok črievl puhodi«.

Avtor govori o volitvah leta 1970 in odklanja obe avstrijski večinski stranki, ki ne izpolnjujeta obveznosti do Slovencev. Zavrača Naš tednik, ki se bori proti komunistični partiji, in poudarja, da se krščanstvo in komunizem zavzemata za malega človeka. Ob prepovedi, da bi v Pliberku postavili tovarno Gorenje, trdi, da se koroški Slovenci ne spoznajo na gospodarstvo, voditelji so strokovnjaki le v »predstavljanju« naroda, ne pa v »postavljanju« tovarn. Dalje govori o ponočnih »maza-

ških akcijah« nemških napisov, o II. kulturnih dnevih v Celovcu, o vseslovenskem romanju časnikařev po nagobčnik k deželnemu glavarju Simi v Celovec, o koroški dvojezičnosti, o dobičkolovstvu slovenskih predstavnikov, o koroški sinodi, o Socialistični stranki in njeni nenačelnosti, o demonstraciji za slovenske pravice v Celovcu, o avstrijskem delu Rožnega venca, o slovenskem PEN klubu, ki je podelil avstrijskemu konzulu v Ljubljani častno članstvo, o premajhni skrbi za izobrazbo podeželske dece

Vsebina je torej mnogovrstna in zadeva koroške razmere in ljudi. Messner je naslikan že na ovitku s kladivom v roki in s tem kladivom maha po Nemcih in slovenskih predstavnikih obeh taborov, maha neusmiljeno, njegove besede so trde in grenke, vendar pa čutimo za njimi gorečo ljubezen do rojakov in željo, da bi si končno priborili pravice, ki jim pripadajo. Zaveda se, da vsi s knjigo ne bodo zadovoljni, »zatadeli ku čosi prjaca trdu primem pa prjaca kritičnu poviem, kode ga je med nomi Svavejčami, kom pes tocu mulí pa koj su noši ta hujši todvi.« Zato je treba presojati knjigo iz koroških razmer in avtorjevega stališča.

Dr. Pavel Zdovc je na koncu dodal *Besedo o Lukanovi govorici*, v kateri je pojasnil komeljsko narečje, sestavil je še slovarček posebnih izrazov, oblik in pomenov, na koncu pa nemški povzetek in nemško razlago ilustracij. Knjigo je duhovito in realistično ilustriral Marjan Manček.

Nekaj mesecev pozneje je izšla pri Partizanski knjigi v Ljubljani druga Messnerjeva polemična knjiga ZASRAMOVANCI... ZDRUŽITE SE! (Ljubljana 1974, str. 210).

Knjiga je razdeljena v štiri oddelke z naslovi: *Po stopinjah Karla Krausa, Koroško trpljenje, Odtujevanje v socializmu, Moč in nemoč*. V prvem prikazuje v štirih sestavkih, kako avstrijski časnikaři netočno prikazujejo koroške razmere. Z neprestanim poudarjanjem, da je nemščina »lepa, gosposka, vindišarščina (slovenščina) pa je umazana, hlevska, poljska, pač za med svinje in krave«, vtepajo Slovincem manjvrednostni občutek, vodijo do narodnega odpadništva in potem do »sovraštva brez dna do vsega slovenskega«.

V drugem delu (10 sestavkov) razpravlja o koroškem trpljenju. Najprej govori o dvojezičnih napisih, ki so bili že leta 1851 in šaljivo vzklika: »Bog nam vrni, Bog obvari nam cesarsko Avstrijo.« Dalje govori o slovenskem socialističnem poslancu Hanziju Ogrisu v Bilčovsu, ki si ne upa obesiti dvojezičnega napisa nad gostilno. O premajhni skrbi slovenske vlade za korošce in o »nestrokovni politiki«, ki je zahtevala: »integrirajmo se, gremo brezpogojno v socialistično stranko«. O Lipuschu in njegovem romanu *Zmote dijaka Tjaža*. Ponatisnjeno je dopisovanje med Francetom Pibernikom in Jankom Messnerjem o Skurnih storijah in je izšlo v Prostoru in času. Prav tako je ponatisnjeno Messnerjevo predavanje v Dragi 1973 *Generacijski problemi pri koroških Slovincih*.

V samo jedro knjige pa posega sestavek *O mojem odnosu do obeh jezikov*, ki je izšel v nemščini v AHA na Dunaju 1973 ter je pisateljeva iskrena osebna in narodna izpoved. Tukaj pravi: »SLOVENŠČINA JE MOJE PRIBEŽALIŠČE, MOJE TOPLO GNEZDO IN ZAVETJE,

KLJUB GROZI OČITNEGA IN PRIKRITEGA ZATIRANJA, KI JO PESTI NA KOROŠKEM. Ali pa — MOREBITI — PRAV ZARADI ZATIRANJA? — Slovenski jezik mi danes in tukaj na Koroškem ni le sredstvo za sporazumevanje — končno govorim tudi nemško in sleherni me razume tudi v tem jeziku: slovenščina mi je postala preskus značaja, zadeva osebne svobode, človeškega dostojanstva; prav zaradi opisanih izkušenj, zaradi stanja na Koroškem, SMISEL ŽIVLJENJA SPOH.« (str. 101).

V tretjem oddelku polemizira z Dimitrijem Ruplom v zvezi s pisateljskim sestankom v Štatenbergu, ker v svojem poročilu »mnoge bistvene ugotovitve ugovarjaljših 'humanistov' ali zamolči ali izkrivi, osmeši«. Ugovarja tudi Pirjevcu in Kermaunerju, filozofoma NIČA. Dalje polemizira s Pirjevčovo sofistiko in njegovim »filozofskim blufom« ob izjavi Kluba koroških študentov. Tretji sestavek je posvečen slovenskemu PEN klubu, ki je sprejel avstrijskega konzula v Ljubljani za častnega člana. Daljša *Korespondenca s Francetom Filipičem*, ki je zastopal Slovensko pisateljsko društvo na proslavi 5-letnice nemškega koroškega pisateljskega društva. Messner mu očita razne nepravilnosti, istočasno prijemlje koroškega pesnika Andreja Kokota, ki je vpisan v nemškem društvu, ne pa v slovenskem Društvu slovenskih pisateljev v Avstriji, ki šteje devet članov.

V zadnjem oddelku govori o svoji borbi v Avstrijski socialistični stranki, da bi se zavzela za pravice Slovinccev (*Dokumentacija o borbi koroškega Slovencev znotraj SPÖ*). Zaradi Korošcev si je dopisoval z deželnim glavarjem Simom, govoril z njim in njegovimi vodilnimi uradniki. Zaradi vsega tega in sodelovanja s prispevki uradniki. Zaradi vsega teka in sodelovanja s prispevki na Kongresu Komunistične stranke Avstrije so ga marca 1974 iz stranke izključili. Sledi članek *Prežihov Varanc o avstrijski socialdemokraciji*, nato pa še dva članka o ljubljanskem Delu in celovškem Slovenskem vestniku.

Knjiga *Zasramovanci... združite se!* je vsebinsko mnogovrstna, vendar vso preveva skrb za usodo koroških Slovinccev, ki žive v pravi gluhi loži, pod stalnim pritiskom in zasramovanjem, brez moči in brez zadostne podpore slovenske vlade in javnosti. Messner je v borbi za slovenske pravice nepopustljiv, neusmiljen, neustrašen, ne boji se ne zveznega ministra, kateremu piše na Dunaj, ne deželnega glavarja, s katerim si dopisuje in se ustno prepira, ne slovenske vlade, ne nemških in slovenskih časopisov. Ob vsaki priliki prosi in posreduje za svoje rojake in ta njegov križev pot je pretresljiv in tragičen, saj ga žene vedno bolj proti osamljenosti in grožnjam nasprotnikov in tudi proti levi.

Vendar je Messner tako velik umetnik, da zna podati svoje misli prepričljivo in s toliko notranjo prizadetostjo, da bravca prevzame in pritegne. Značilne so Vidmarjeve besede o tem na ovitku knjige: »Delo je napisano s strastjo... se pravi z resnično in pretresljivo čustveno prizadetostjo, ki seveda daje celoti neko posebno človeško dragocenost, kakršne ni veliko v naši literaturi, zlasti pa ne v polemični.« Messner zna polemizirati, to je dokazal že v prejšnji knjigi *Iz dnevnika Pokrznikovega Lukana*. Njegovi nazori so bojeviti, brezobzirni, toda vedno slovenski.

PREŠERNOVE PROSLAVE

Letošnje Prešernove proslave so za nami. Poleg rednih prireditev v društvih naj omenimo še enkrat obe osrednji Prešernovi proslavi, o katerih smo že poročali v prešnji številki.

V Kulturnem domu v Trstu je bila v nedeljo 16. februarja skupna proslava, ki sta jo priredila Slovenska prosveta in Slovenska prosvetna zveza. Nastopili so Slovenski ko morni orkester pod vodstvom Antona Nanuta, basist Ivan Sancin in igravec Stane Rztresen, letošnji Prešernov nagrajenec.

V dvorani Slovenske prosvete pa je bila 10. februarja proslava, ki jo je pripravilo DSI. Na prireditvi je pel moški zbor Mirko Filej iz Gorice pod vodstvom Zdravka Klanjščka, o Prešernovem družbenem pomenu je govoril univ. prof. Toussaint Hočvar iz ZDA. Na proslavi je prof. Martin Jevnikar razglasil izid natečaja za najboljšo novelo, ki ga vsako leto razpisuje Mladika. Letos so nagrade prejeli pisatelj Pavle Zidar (prvo nagrado), Boris Pangerc (drugo nagrado) ter Milena Merlak, Karel Brišnik in Majda Košuta (tretjo nagrado).

SLOVENSKA SKUPNOST V GORICI

V soboto, 1. marca, je bil v Katališkem domu v Gorici ustanovni občni zbor Slovenske skupnosti v Gorici. Poleg znaka lipove vejice družni odslej Slovence v Italiji še isti naziv: Slovenska skupnost. To je vsekakor znak zrelosti slovenske narodne skupnosti, ki je za samostojno nastopanje na političnih in upravnih volitvah v naši deželi.

ZA DVOJEŽIČNOST

Zadnje mesece lahko na Tržaškem sledimo zanimivemu boju predstavnikov Slovenske skupnosti za doseg pravice, da bi slovenski predstavniki v raznih upravnih organih govorili slovensko. Pobudo za ta boj je dal v občinskem svetu odbornik SS dr. Rafko Dolhar. V deželnem in pokrajinskem svetu pa se za to našo pravico potegujeta dr. Štoka in inž. Sosič. Zanimivo je, da so v tem boju slovenski predstavniki skoraj popolnoma osamljeni. Z njimi je potegnila le KPI, medtem ko so se žal socialisti previdno umaknili, čeprav so se na volitvah potegovali za slovenske glasove. Predsednik deželnega sveta socialist Pittoni je na štokovo pismo, pisano

v slovenščini, sicer odgovoril, vendar s pripombo, da nanj ni bil dolžan odgovoriti. Odgovoril da je zato ker je bilo naslovljeno nanj »osebno«.

DANILO GORINŠEK SEDEMDESETLETNIK

19. februarja je dopolnil 70. leto igravec, pesnik in prevajalec Danilo Gorinšek.

+ DORA VODNIK

V Ljubljani so sredi februarja pokopali prof. Doro Vodnik, vdovo po pokojnem pesniku Antonu Vodniku. Na njenem grobu je spregovoril pesnik Edvard Kocbek.

PROF. VELJKO RUS

Po ukinitvi zagrebške revije PRAxis, o čemer je pisal ves zahodni tisk, in po odstavitvi osmih beograjskih profesorjev, je prišel iz Ljubljane glas, da so padli v nemilost tudi nekateri profesorji na ljubljanski visoki šoli za družbene vede. Med njimi so prof. Veljko Rus, Arzenšek, Hribar in Javoršek.

»DOMOTOŽJE«

Pri Slovenski matici v Ljubljani je za letošnje leto napovedan izid nove knjige Edvarda Kocbeka z naslovom »Domotožje«. V njej bo zbranih petero potopisnih esejev.

NOVE TEZE KRŠČANSKE DEMOKRACIJE V TRSTU

V okviru Krščanske demokracije prihajajo v Trstu v ospredje nove težnje, ki pa niso v bistvu prav nič nove. Gre za to, da bi problematika Slovencev ne bila več predmet pogajanj s Slovensko skupnostjo, ampak naj bi te probleme reševala KD sama. Zdi se, da tudi novemu vodstvu KD v Trstu ni všeč avtonomna politična organizacija Slovencev v Italiji in išče zato navih poti, kako ji spodrezati korenine. Ob teh ugotovitvah lahko resno dvomimo v iskreno sodelovanje KD s Slovensko skupnostjo v raznih svetih. Te težnje, o katerih razpravljajo v okviru tržaške KD, prihajajo jasno v ospredje v pisanju tržaškega tednika »Il Meridiano«.

DELEGIRANI DEKRETI

Na nekaterih italijanskih šolah v Trstu so ob volitvah v nove šolske svete starši in dijaki postavili v svoj program zahtevo po pouku slovenščine kot tujega jezika. To je zelo važen premik v zavesti naših italijanskih someščanov, ki ga je treba ne samo zabeležiti, ampak tudi pozdraviti.

KOROŠKI VEČER V SKK

Slovenski kulturni klub v Trstu je po volitvah na Koroškem povabil v svojo sredo tajnika Narodnega sveta koroških Slovencev, ki je govoril o perspektivah Koroške enotne liste (KEL) po zadnjih deželnozbornih volitvah. Dvoje gre pri tem zabeležiti: prvič je tajnik Filip Warasch moral žal ugotoviti, da se je zelo majhen odstotek Slovencev, ki je običajno volil socialiste, odločil za slovensko listo, čeprav je predsednik ZSO F. Zwitter dva tedna pred volitvami izstopil iz socialistične stranke. Drugič pa je na pripombo nekega Tržačana, češ da bi se morali tudi v Italiji obrniti s pozivom na italijanske državljanke naj glasujejo iz simpatije za slovensko listo, priznal, da njihov poziv ni dal zelenega uspeha in da so njihove izkušnje v tem smislu bolj jalove.

STANKO JANEŽIČ V TRSTU

V Društvu slovenskih izobražencev je v ponedeljek, 17. februarja,

predstavil svojo pesniško zbirko Iz oči v oči pesnik duhovnik Stanko Janežič, prijatelj zamejskih Slovencev in naš sodelavec, dokler se ni pred leti preselil v Maribor.

20 LET SKAD-A

Goriško Slovensko katoliško akademsko društvo (SKAD) je ob 20-letnici svojega obstoja in delovanja izdalo kratek pregled, ponazorjen s spominskimi fotografijami.

»BODI PESEM«

V založbi Mladike v Trstu je za letošnjo veliko noč izšla dragocena pesniška zbirka Brune Marije Pertot z naslovom »Bodi pesem«. To je že druga avtoričina zbirka. Tudi prejšnja z naslovom »Moja pomlad« je izšla pri Mladiki leta 1961.

MILAN ŠEGA ŠESTDESETLETNIK

Sredi februarja je dopolnil 60 let Milan Šega, pisatelj, publicist in urednik v službi pri ljubljanskem Delu.

ANTON VRATUŠA ŠESTDESETLETNIK

Februarja je dopolnil 60. leto tudi javni in politični delavec Anton Vratuša, bivši krščanski socialist, član OF in interniranec v Gonarsu. Doma je iz Prekmurja in je po vojni naredil politično kariero. Biva v Beogradu.

KONGRES KPI V TRSTU

Na kongresu KPI v Trstu so italijanski komunisti napadli predsednika SKGZ Raceta zaradi njegovega poročila na manjšinski konferenci v Trstu. Italijanski komunisti vztrajajo predvsem na Vidaljevi tezi, češ da osvoboditev Trsta leta 1945 ni bila nič drugega kot »jugoslovanska okupacija«.

SQUARZINA V SLOVENŠČINI

Slovensko stalno gledališče v Trstu uprizarja že nekaj časa Squarzinovo delo »Tri četrtine lune« — »prvič v slovenščini«, kot piše na programih. Vendar nam je znano, da gre pravzaprav za delo, ki ga je že pred leti za tržaški radio poslovenil Vinko Beličič z naslovom »Zadnji krajec«.

+ DR. FRANC WALLAND

V mestu Varazze ob Genovskem zalivu v Italiji je 14. februarja letos umrl v 88. letu starosti dr. Franc Walland, prvi slovenski salezijanski inšpektor.

+ DR. FRANC OROŽEN

V ponedeljek, 10. februarja, so v Ljubljani pokopali dr. Franca Orožna, sodnika v pokoju. Po vojni se je preselil v Trst, kjer je do zadnjega sodeloval pri tržaškem radiu.

BRATKO KREFT

Akademik Bratko Kreft, lanski predavatelj na študijskih dneh v Dragi, je 11. februarja praznoval 70-letnico. Nekaj dni prej je za svoje življenjsko delo prejel Prešernovo nagrado.

»FRANCE PREŠEREN«

Celjski mešani pevski zbor France Prešeren proslavlja letos osemdesetletnico ustanovitve.

+ JANKO GLAZER

V začetku februarja je v Rušah pri Mariboru umrl pohorski pesnik in knjižničar v Mariboru prof. Janko Glazer. Rojen je bil leta 1893.

LJUDJE NADIŠKIH DOLIN

V ponedeljek, 24. februarja pa je v DSI predstavil svojok njigo Ljudje Nadiških dolin matajurski župnik Pasquale Gujon. Na prijetnem beneškem večeru, katerega sta se udeležila tudi štablanški župnik Marij Lavrenčič in duhovnik Jožko Kragelj, smo izvedeli to in ono o knjigi sami pa tudi o ljudeh in razmerah v Beneški Sloveniji. Prav je, da društvo vzdržuje stalne stike s temi zapadnimi stražami slovenstva, prav pa bi tudi bilo — kot smo slišali na tem večeru — da bi Slovenci iz tržaške in goriške pokrajine pogosteje obiskovali Beneško Slovenijo, se tam ustavljali in razgovarjali z ljudmi.

ODREZANI JEZIKI

Sergio Salvi: Le lingue tagliate — Odrezani jeziki je naslov Salvijeve zajetno knjige, ki obravnava usodo 2.500.000 italijanskih državljanov, ki pripadajo različnim etničnim skupinam, a jim kljub človečanskim pravicam in ustavnim zaščitnim členom ni dovoljeno in omogočeno v javnosti rabiti materinski jezik.

+ NEŽKA LAZAR

Sredi marca smo v Trstu pokopali Marijino družbenko Nežko Lazar. Pokojnica, ki je ućakala visoko starost preko 80 let, je bila znana in poŕtvalna prosvetna delavka: dolgo let je širila Mladiko, Kato-liški glas in drugi zamejski tisk.

NOVA STANOVANJA V SLOVENIJI

Ljubljansko Delo poroća 1. marca letoh, da je družbeni gradbeni sektor zgradil lani v Sloveniji 8057 novih stanovanj. K tem stanovanjem pa je treba prišteti še okoli 4000 zasebnih stanovanjskih hiš, tako da je bilo vsega skupaj lani zgrajenih okoli 12.000 stanovanj.

PARK HOTEL NA BLEDU

Stari blejski Park hotel z lesenimi stolpići in z lesenim ogradjem, ki je bil še izpod Avstrije, so 16. februarja letos minirali in porušili. Na njegovem mestu bodo zgradili nov hotel A kategorije, najvećji v Sloveniji.

»VOJSKIN ČAS«

Na koncertu Glasbene matice v Trstu 18. februarja letos so med drugimi skladbami izvajali prvič tudi delo »Vojskin čas« tržaškega skladatelja Pavleta Merkuja. Ciklus je avtor zloŕil na besedilo Svetlane Makarović.

KANIN

Na Kaninu so v zaćetku februarja uredili dve vlećnici. Tako se razvija Kanin v veliko visokogorsko zimsko središće, kjer se je mogoće smućati tudi maja, junija in morća julija. Tako vsaj trdijo strokovnjaki.

+ p. dr. FRANCE AĆKO

V Ljubljani so februarja pokopali dr. p. Franceta Aćka, franćiškana in skladatelja. Na pogrebu, ki ga je vodil nadškof Pogaćnik, je govoril p. dr. Roman Tominec. Pevci pa so peli pokojnikove pesmi.

+ DR. JAKOB PREŠEREN

V soboto, 15. februarja, so v Begunjah na Gorenjskem pokopali dr. Jakoba Prešerna, apelacijskega sodnika v pokoju, starosto slovenskih planincev in planinskega pisatelja.

+ FRANCE ZUPAN

V torek, 4. marca, so v Ljubljani pokopali akademskega slikarja prof. Franceta Zupana.

POZOR PRED REZIJAN- ŠĆINO

Na zadnjem seminarju za slovenske ŕolnike je strokovnjakinja za beneška narećja ŕ. G. opozorila profesorje slovenščine na Kacin-Jevnikarjevo Slovensko slovnico. Raba te slovnice je po njenem mnenju tako nevarna, da bo uporabnike ćez 50 let zapeljala v rezijansko narećje.

VOLITVE V ŕOLSKE SVETE

Na zadnjih ŕolskih volitvah v sve-te didaktiĉnih ravnateljstev so kandidirale in bile tudi izvoljene ućiteljice, ki imajo svoje otroke v italijanskih ŕolah. To se je zgodilo kar na dveh didaktiĉnih ravnateljstvih.

GOSPODARSKO - SOCIAL- NI PROBLEMI KOROŠKIH SLOVENCEV

Drobna knjiŕica pod tem naslovom obravnava predvsem koroška vprašanja. Za vse zamejske Slovence, zlasti za tiste, ki ne vedo, kaj so ali kaj se bolj splaća, pa sta aktualna prispevka Franca Wedeniga Sociološki vidiki asimilacije in pa dr. Jurija Zalokarja Prebujenje iz noći raznarodovanja.

SEŕANA

Po razseŕnosti je seŕanska obćina ena najvećjih v Sloveniji. Na okoli 700 kvadratnih kilometrih ŕivi v 172 raztresenih naseljih nekaj već kot 23.000 prebivalcev.

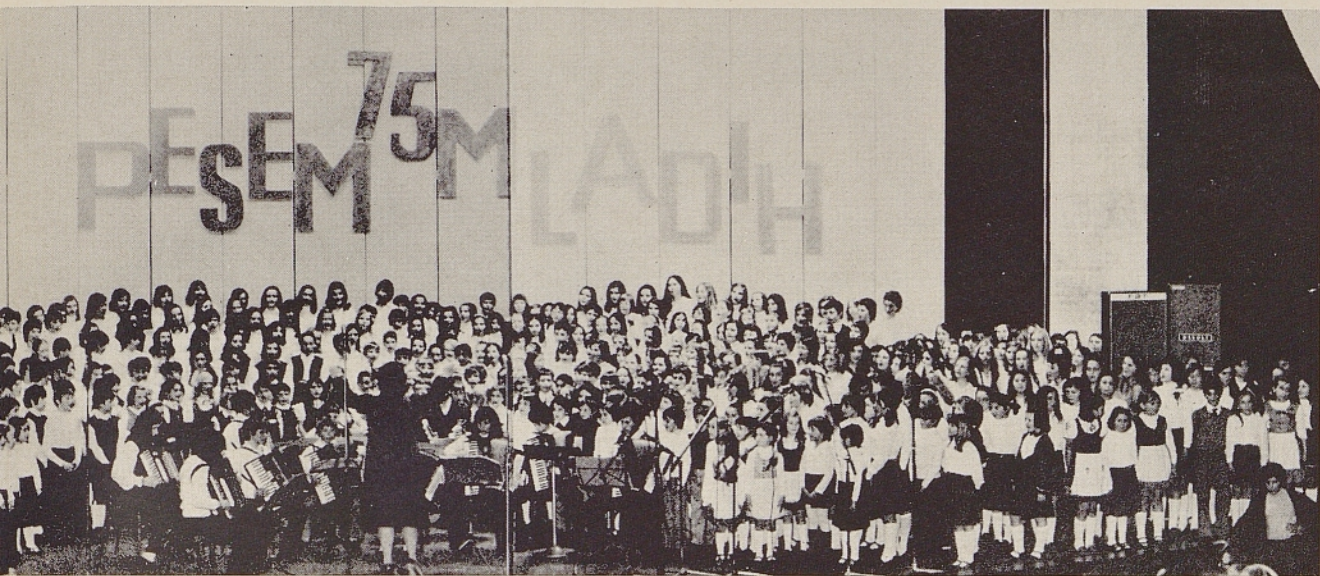
SOĆA BREZ VODE

Ljubljansko Delo poroća, da je bil v februarju vodostaj Soće tako nizek, da ga ljudje ne pomnijo. Reka se je namreć dala v okolici Tolmina prehoditi s ćevlji.

REKORD V KOPRU

Ljubljansko Delo poroća 12. marca letos, da so v kopskem pristanu zabeleŕili v februarju rekorden promet: pretovorili so skupno 175.326 ton tovora. V prvih dveh mesecih letošnjega leta so tako pretovorili skupno 356.128 ton, kar je nasproti lanskim 337.285 tonam za 5,6 odstotka već.

PESEM MLADIH V KULTURNEM DOMU V TRSTU

V nedeljo, 9. marca, je bila v Kulturnem domu v Trstu tradicionalna prireditev Pesem mladih, ki

jo prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov na Tržaškem. Letošnje moškočne prireditve se je udeležilo 16

mladih zborov in ansamblov s skupnim številom skoraj 450 nastopajočih.

oceneocene

KJE JE GROB GROFA KACELINA?

V furlanski reviji »LA PANARIE« št. 26-27 za leto 1974 objavlja nam že znani prof. Arduino Cremonesi krajši prispevek, ki se mu je zasnova ob obisku Dobrle vasi v koroški Podjuni. Grof Kacelin ali tudi Kocel je imel dokajšnje posesti ob področju Bele na koroško-furlanski meji. Tudi ti kraji so bili okoli leta 1000 že naseljeni s slovenskim prebivavstvom, ki se je tam ohranilo do današnjih dni. Središče Kocelovih posesti je bil grad Možac. Po izročilih se je grof Kocel leta 1080 odpravil na križarsko vojsko in v oporoki zapustil vse svoje furlanske posesti oglejskemu patriarhu z naročilom, naj na možniškem gradu ustanovi benediktinski samostan. Po krajevnem izročilu je bil 9. junija 1118 ustanovljen v Možacu benediktinski samostan s

cerkvijo v čast sv. Galu. Možniški opatiji so bili podložni tudi Slovenci Kanalske doline, Rezije in Furlanije okoli Pušje vasi (Venzona), Humina (Gemona) in vasi, ki so naslonjene na višji svet nad Furlansko nižino. V listinah možniškega samostana je polno pristnih slovenskih priimkov. Isti grof Kacelin je imel posesti tudi v Podjuni in v okolici Slovenjgradca. Te posesti je daroval oglejskemu patriarhu z naročilom, da se tudi tu ustanovi samostan. Patriarh je za sedež nove ustanove določil Doberlo ves v Podjuni in jo tudi sam bogato obdaril. Grof Kacelin (Kocel) si je izbral Doberlo ves za poslednje počivališče. Samostan so prevzeli v oskrbo regularni kanoniki, ki so oskrbovali daleč naokoli tudi dušno pastirstvo. Grof Kacelin se je srečno vrnil s križarske vojne in umrl na svojem posestvu v Göttlingu na Salzburškem, odkoder so ga prepeljali v Doberlo ves, kjer je že leta 1106 dal patriarh pozidati cerkev v čast Materi božji.

Poznejše prezidave so marsikaj spremenile v prvotni dobrloveški cer-

kvi. Pri obnovi sredi preteklega stoletja so se spomnili tudi nekdanjega ustanovitelja grofa Kocelina. Na spominsko ploščo vzdano v steno so vklesali napis: »Comes Achazius Cazeinus fundator et Kvnigunda coniu« — Grof Ahacij Kacelin ustanovitelj in žena Kunigunda»; Arhiv Zgodovinskega društva v Celovcu pa hrani dokument, ki pravi, da je oglejski patriarh Ulrik dal prepeljati in pokopati Kacelinovo truplo v cerkvi Matere božje v Dobrli vasi v Podjuni na posesti pokojnega grofa in pozneje dal zgraditi na istem mestu večjo cerkev.

Marljivemu raziskovalcu prof. Cremonesiju smo hvaležni, da seznanja italijanski kulturni svet o vlogi in pomenu Slovencev v obmejnih krajih. MAKS ŠAH

PETKOVŠKOVA RAZSTAVA V KNJIGARNI

Vsak nov umetnik nam svoja dela nastavi kakor zanko: zdaj pa pomisli, kaj in kako — prevrtaj vse moje skrite točke in končno — oceni pozitivno ali negativno.

Ivo Petkovšek že dolgo slika in kipari — najprej v Černigojevem okrilju, nato pa skuša najti svojo pot in se končno čuti zrelega umetnika, ki se je precej oddaljil od svojega učitelja. Na razstavi je več grafik, štirje kipci in slika naivne motivike.

Petkovškova grafična umetnost ima svoj slog, kar pomeni, da je v tem avtor dokaj samostojen in da ne sledi ljubljanski šoli, kar trdijo nekateri kritiki. Značilno za posamezne grafike je to, da so skoraj vse popolnoma uokvirjene, kar karakterizira umetnika in kar ga loči od Černigoja in ostalih slikarjev. Kar spada v Petkovškov slog, so tudi simetrične in asimetrične točke, ki pestrijo nenavadne figure, ki so realne kljub simbolistični podanosti. Grafik se ne spušča v nenavadnost, v grotesknost in sanjavo, ampak prikazuje svojo umetnost v okviru parodije, ki se nanaša na njegov študij. Motiv iz medicine opazimo v skoraj vseh razstavljenih delih. V grafiki nas spominja na preze kosti, kakor tudi v kiparstvu, popolna parodija pa »eksplozija« v naivnem delu, kjer umetnik trdi, da je naše telo le stroj z vsemi mogočimi pritisklinami. Naivni motiv je v parodijah že dokaj izčrpan, važna pa je umetnikova fantazija v prikazovanju posameznih »delov« telesa.

V lesenih kipih je značilna ekspresionistična baza, saj se umetnik strogo drži naravne lesne mase in žilavosti, kar daje posebno karakterizacijo njegovim reliefom.

Petkovškov ženski svet je skorajda običajen, čeprav značilen zaradi ne dovolj karakteriziranega obraza, da pa avtor polaga dovolj važnosti na obličje, je razvidno iz drugih dveh kipov, iz starčevega profila in iz spečega otroka, ki je edino loščeno obličje, da lahko poudarimo svetle točke v grobem lesnem okolju.

Končno naj še povem, da veliko pričakujem od novega zamejskega talenta in to pričakovanje naj obstoji v njegovi izpopolnitvi in upanju, da bodo ugodne vse kritične reakcije na njegovih bodočih razstavah, ki bi naj ne hile le v zamejstvu.

ESTER SFERCO

kotičeksocialnikotičeksoci

ZAVAROVANJE

E.N.P.A.L.S.

Starostna pokojnina

Pravico do starostne pokojnine pri obveznem zavarovanju E.N.P.A.L.S. imajo tisti gledališki delavci, ki lahko pokažejo sledeče pogoje:

1. da so dopolnili 60 let, če so moški, 55 če je ženska.
2. da so plačevali 15 let zavarovalnino. (člen 9/636).
3. da so plačali 900 dnevni prispevkov in da je 2/3 teh za gledališko delo (člen/1420).

Poleg zgoraj navedenih pogojev morajo predložiti še sledeče dokumente:

- rojstni list
- osebno knjižico ENPALS
- osebno knjižico INPS, če je bil

zavarovan pri tej ustanovi

- prepis vojaškega lista
- družinski list.

Invalidna pokojnina

Pravico do invalidne pokojnine pa imajo vsi tisti gledališki delavci, katerih sposobnost zaslužka je omejena za 50 odstotkov pri izvrševanju dela zaradi telesne ali duševne bolezni. Poleg tega morajo imeti še sledeče pogoje:

1. da je preteklo vsaj pet let kar je bil prvič zavarovan pri ustanovi ENPALS (člen 9/636),
2. da je bilo zanj plačanih vsaj 300 dnevni prispevkov, od teh vsaj 60 v zadnjem petletju (člen 6/1420).

Predložiti mora sledeče dokumente.

- družinski list,
- zdravniško potrdilo (mod. 222),
- osebno knjižico ENPALS.

Pokojnikova penzija

Pravico do prejemanja pokojnikove penzije imajo živeči družinski člani, če je bil umrl že upokojenec pri ENPALSu oziroma zavarovan 15 let ali vsaj pet let, od katerih eno v zadnjem petletju.

Svoji, katerim pritiče ta pravica so:

1. vdova ali vdovec invalid, če ni bila po njegovi krivdi izrečena dokončna ločitvena razsodba (člen 10 R.D.L. 639/39),

2. otroci, ki niso ob smrti zavarovanca dopolnili 18. leto starosti in niso zaposleni ali niso dopolnili 21. leto, če obiskujejo višjo srednjo šolo, 26. leto pa če obiskujejo univerzo (člen 21 L. 903/65),

otroci, ki so priznani kot nesposobni za katerokoli delo in so za časa smrti v breme zavarovanca ali upokojenca (člen 39 D.P.R. 818/57),

3. v primeru, da ne bi bilo preživelega zakonca ali otrok, pritiče pokojnina staršem, ki so dopolnili 65 let in so v breme pokojniku,

4. v primeru pa, da ni nobenih zgoraj navedenih pogojev, imajo pravico do pokojnikove penzije bratje in sestre, ki so nesposobni za katerokoli delo in so bili v breme pokojniku. (39 D.P.R. 818/57).

Pokojnina začne teči s prvim dnevom naslednjega meseca, ko je zavarovanec ali upokojenec umrl.

Poleg zgoraj navedenega, je treba predložiti še sledeče dokumente:

- potrdilo o smrti,
- rojstni list pokojnika,
- poročno potrdilo,
- notarski akt.

EDVARD ŽERJAL

Podelitev nagrad za nove novele revije Mladika ob Prešernovem prazniku 1975

Predsednik komisije, univ. prof. Martin Jevnikar je nagovoril nagrajence s temi besedami:

Ob lanski Prešernovi proslavi in podelitvi nagrad revije Mladika za nove novele sem rekel, da bi ne mogli lepše počastiti Prešernovega spomina kot z literarnim ustvarjanjem. Zdaj sem bolj kot kdaj prepričan, da je Slovenca v vseh stoletjih nesvobode poleg vere in duhovščine ohranila prav literatura, saj so pesniki, pisatelji in dramatik v vseh časih kazali našemu ljudstvu lepšo bodočnost, ga krepili v narodni zavesti in tolažili v žalostnih in brezupnih obdobjih zgodovine. Za narodno manjšino pa pomen literature tudi danes ni manjši, saj človek, ki ničesar ne bere v materinem jeziku, težko ostane zvest svojemu narodu. Prav natečaji in nagrade pa so spodbuda ustvarjalcem, da v tem zmaterializiranem modernem svetu ne odložijo peresa, saj je pri nas literarno in sploh kulturno delo navadno neplačano. Prijateljska spodbuda je potrebna zlasti mlajšim pisateljem, da se v plemeniti tekmi pomerijo med seboj, s starejšimi in z ustvarjanci iz vseh pokrajin, kjer živijo in pišejo slovenski ljudje.

Da je bila koristna pobuda Mladike, ki je sklenila vsako leto razpisati natečaj za nove novele in podeliti nagrado na Prešernov praznik, dokazuje število udeležencev natečajev. Lani se je npr. natečaja udeležilo 9 pisateljev iz Trsta, Gorice, Celovca in Slovenije, letos je število tekmovalcev ostalo isto, poslali pa so 12 novel, torej je napredek. Iz Trsta so štirje s 6 novelami, iz Koroške dva, iz Slovenije trije s 4 novelami. Odpadla je le Gorica, kar je škoda, ker so dokazali, da znajo tudi tam pisati.

Snovno so novele zelo različne, pogosto pa obravnavajo zamejsko stvarnost in sodobne težave življenja. Tudi oblikovno segajo od klasičnega realizma do naimodernejših prijemov, ena je napisana celo v verzih.

Komisija je bila takole sestavljena: glavni urednik Mladike prof. Jože Peterlin, pisatelj Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavec in pesnica Ljubka Šorlijeva iz Gorice, predsednik podpisani. Komisija je nagradila naslednje novele in odločitev takole utemeljila:

I. NAGRADA:

Pavle Zidar: Vonj nevidnega cveta (šifra: Ganimed)
Privlačna zgodba o osameli ženski, ki ji vaški otroci strežejo, da ji ni treba iti v dom za onemogle. Pove jim pravljico o dobrem srcu, ki širi neviden vonj. Novela je napisana z zanesljivo umetniško roko v močnem in svežem jeziku, čeprav s kakšnim sentimentalnim poudarkom.

II. NAGRADA::

Boris Pangerc: Beg pod Daglo (šifra: Tobija)
Zgodba o dobrem stricu, lokalizirana v našem Bregu, pretkana s folklornim gradivom, napisana z umetniškim zamahom in v zelo sočnem jeziku. Škodi ji premajhna zaokroženost in prevelika uporaba narečnega besedišča.

III. NAGRADA:

Karel Brišnik: Pravljica o nočnem metulju (šifra: Karel B.)
Pravljica o metulju, ki išče sonce, napisana s še starinskim prijemom, a z verzirano roko, s simboličnim jedrom.

Milena Merlak : Pot k polnočnici (šifra: Lux 51)
Opis svetega večera v trdni hribovski hiši in poti k polnočnici, podan v slogu konvencionalnega domačijstva, z rahlo osebno noto.

Majda Košuta:: Prodana zemlja (šifra: Morjana)
Motiv o prodajanju slovenske zemlje in prepoznem kesanju, podan na konvencionalen način s skromno psihološko poglobitvijo. Vendar vreden priznanja.«

DVE SKUPNI SPOMINSKI PROSLAVI
NAŠIH DRUŠTEV:

●
**25. aprila ob 10. uri
v Gonarsu**

●
**22. junija ob 17. uri
v tržaški Rižarni**

●
OBEH PROSLAV
SE UDELEŽIMO MNOŽIČNO!

čuk na obelisku

Agencija za pomirjevanje živcev

Dvojezični napisi po 30. letih

Tržaška PCI je sklenila, da se bo na bližnjih volitvah predstavila svojim volivcem z dvojezičnim napisom na volilnem znaku. Kot imajo južnotirolski komunisti (sicer maloštevilni) že od prvega dne, bo tudi pri nas odslej volilni komunistični napis PCI-KPI.

Čuk na Obelisku je iz neuradnih, a zanesljivih virov zvedel s tem v zvezi naslednje:

1) dvojezični napis PCI-KPI bo za volitve vložen ne samo v tržaški, ampak tudi v goriški in videmski pokrajini:

2) partija bo šla na prihodnje volitve ne samo z dvojezičnim napisom, ampak bo na volilnem znaku imela poleg rdeče in italijanske zastave tudi slovenske barve. Iz hvaležnosti do svojih volivcev slovenskega jezika.

Že vnaprej čestitke!

ČUK von ZUCCOLI

Tudi zadnja številka Mostu je dvojezična. Presenetljivo pa je, kako prevaja tudi sovenske priimke. Čuk se v duhu že vidi na tistih platnicah: Čuk — Zuccoli. Ali ne zveni imenitno? Skoraj kot bi bil spredaj kak von! Čuk von Zuccoli: To bi bilo mittelevropsko.

Austerit

Tudi PCI-KPI je za austerit. Zato da ne bi imela stroškov s prevajalci, je ta stranka na svojem kongresu v Trstu poverila prevajalsko delo kar delegatu Stojanu Spetiču. Spetiču pa se je (po njegovi izjavi) »gabilo«, da bi samega sebe prevajal, zato je na kongresu govoril v italijanščini.

Jahalne infrastrukture

Ker se nekatere organizacije in posamezniki zavzemajo že precej časa za to, da bi na Krasu nastale jahalne steze in infrastrukture (o tem je pisal tudi tisk: od Primorskega dnevnika do ljubljanskih Naših razgledov), poziva Čuk na Obelisku vse Kraševce, ki imajo v hlevu še kakšnega konja, naj ga čimprej odstopijo ali prodajo zainteresiranim ljubiteljem Krasa, da bodo lahko ob sobotah in nedeljah pa tudi v tednu po mili volji jahali po kraških ogradah.

V primeru pomanjkanja konj so dobrodošli tudi osli, predvsem pa kobile in mule. Za resnične ljubitelje jahanja na Krasu pride namreč vse prav!

Še ena politična

Tržaški italijanski komunisti so mnenja, da leta 1945 niso jugoslovanske čete Trsta osvobodile, ampak okupirale, to je zasedle.

V tej zvezi bo 1. aprila imel Jože Koren v Kulturnem domu dopoldansko predavanje na temo: »Kako smo 45. leta okupirali Trst, potem ko je bil pod fašizmom svoboden«. Popoldne pa bosta govorila še Boris Race in Edvard Karde j. Prvi bo imel predavanje naslednje vsebine: »Jugoslovanski okupator in Trst«; drugi pa bo govoril o koristnosti vključevanja zamejskih Slovencev v avstrijske in italijanske stranke, kjer lahko Slovenci učinkovito vplivamo na potek političnih dogodkov. Slednje predavanje bo prav zanimivo, tako zaradi dogodkov na Korškem, kjer je socialist Wagner dejal o sebi, da je bil dober nacist, kakor tudi zaradi problema okroa »okupacije« Trsta.

Med obema predavanjema bo zakuska.

Ker bo debata najbrž vroča, bo za diskutante in predavatelje na razpolago tudi — mrz'a prha!

Dan in barve

Dan očita napovedovalcu, ki je s humorjem spremljal pustni sprevod na Opčinah, da je rekel, »da črna in rdeča barva skupaj pašeta.«

Dan bi se moral vsako jutro najprej ozreti po svojem pragu. Kaj ni namreč on sam tiskan največ v črno-rdeči barvni tehniki? Če ti dve barvi pašeta skupaj za Dan, zakaj ne bi tudi za pustnega napovedovalca?

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

POSEBNI POPUSTI!!!
OBIŠČITE NAS!!!

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Korsič

Anton Korsič

T R S T

Prodajalna:
ul. S. Cilino, 38
telefon 54390

Dom in delavnica:
ul. Damiano Chiesa, 91
telefon 725757